

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Privatinės teisės katedra**

Sabinos Gulbinaitės
V kurso, komercinės teisės
studijų šakos studentės

Magistro darbas

Rangovo atsakomybė už darbų trūkumus pagal statybos rangos sutartį

Vadovas: doc. dr. Andrius Smaliukas LL.M

Recenzentas: asist. Lina Mikalonienė

Vilnius 2010

TURINYS

IŽANGA	4
I. STATYBOS RANGOS SUTARTIS KAIP SPECIFINĖ SUTARTIES RŪŠIS	7
1.1. Dalykas	7
1.2. Šalys	9
1.3. Statybos rangos sutarties kvalifikavimo problemos	11
1.3.1. Statybos rangos sutarties atskyrimas nuo kitų rangos sutarčių	12
1.3.2. Statybos rangos sutarties atskyrimas nuo preliminarios būsto pirkimo – pardavimo sutarties	15
II. SUTARTINĖ CIVILINĖ RANGOVO ATSAKOMYBĖ UŽ DARBŲ TRŪKUMUS PAGAL NACIONALINĘ TEISĘ	19
2.1. Darbų trūkumų samprata	21
2.2. Darbų trūkumų nustatymas ir įrodymas	27
2.2.1. Darbų trūkumų nustatymas nuo statybos darbų pradžios iki tarpinių arba galutinio darbų perdavimo - priėmimo	27
2.2.2. Darbų trūkumų nustatymas tarpinio arba galutinio darbų perdavimo – priėmimo metu ..	28
2.2.3. Darbų trūkumų nustatymas ir įrodymas garantiniu terminu	30
2.3. Atsakomybė priklausomai nuo darbų trūkumų nustatymo laiko	34
2.3.1. Darbų trūkumai, nustatomi nuo statybos darbų pradžios iki tarpinių arba galutinio darbų perdavimo – priėmimo	34
2.3.2. Darbų trūkumai, nustatomi tarpinio arba galutinio darbų perdavimo – priėmimo metu ..	35
2.3.3. Darbų trūkumai, nustatomi garantinio termino metu	38
III. SUTARTINĖ CIVILINĖ RANGOVO ATSAKOMYBĖ UŽ DARBŲ TRŪKUMUS PAGAL FIDIC STANDARTINIUS STATYBOS SUTARČIŲ MODELIOUS	40
3.1. FIDIC samprata	40
3.2. FIDIC standartinių statybos sutarčių modelių taikymas Lietuvoje	44
3.3. Rangovo atsakomybė už darbų trūkumus pagal FIDIC Raudonąją ir Geltonąją knygas	47
3.3.1. Rangovo atsakomybė už darbų trūkumus, nustatytus nuo darbo pradžios iki baigiamųjų bandymų	50
3.3.2. Rangovo atsakomybė už darbų trūkumus, nustatytus baigiamaisiais bandymais	52
3.3.3. Rangovo atsakomybė už darbų trūkumus, nustatytus pranešimo apie darbų trūkumus laiku	55

IŠVADOS	58
LITERATŪROS SĄRAŠAS	60
SANTRAUKA.....	67
SUMMARY	68
PRIEDAS NR. 1	69
PRIEDAS NR. 2	70
PRIEDAS NR. 3	71
SERTIFIKATAS.....	72

IŽANGA

Darbo aktualumas. Ekonomikos pakilimo laikotarpiu Lietuvoje ypač sparčiai vyko gyvenamųjų bei negyvenamųjų pastatų, kitų statinių statyba¹: vienos po kitų dygo verslo vystymo vietos, ištisi nauji gyvenamųjų namų kvartalai, rekonstruoti ir kapitališkai remontuoti valstybės institucijų pastatai ir panašiai. Statybos darbai, žinoma, ne tokiu dideliu intensyvumu, vykdomi ir ekonominės recesijos metu². Neabejotina, kad dėl savo specifikos statybos darbai, o kartu ir sutartys dėl statybos darbų atlikimo, tame tarpe ir statybos rangos sutartys, niekada nepraras aktualumo.

Magistro darbe nagrinėjamas rangovo atsakomybės už darbų trūkumus klausimas ypatingai svarbus ir dažnai keliamas šiandieninėje verslo praktikoje: dažnai susiduriama su situacija, kuomet ekonominio pakilimo laikotarpiu ypač sparčiai vykusių statybų netinkama kokybė išryškėja dabar. Neretai rangovo atliktų darbų trūkumai yra bylinėjimosi teisme (ar arbitraže) priežastis.

Darbo tikslai. Magistro darbe siekiama tiksliai ir nuosekliai išanalizuoti rangovui kylančią sutartinę civilinę atsakomybę už darbų trūkumus pagal Lietuvos teisę bei Tarptautinės inžinierių konsultantų federacijos (FIDIC) parengtus standartinius statybos sutarčių modelius.

Rangovo sutartinės civilinės atsakomybės pagal nacionalinę teisę specifika atskleidžiama išnagrinėjant darbų trūkumų sampratos problematiką, darbų trūkumų nustatymo ir įrodymo techninės priežiūros, darbų perdavimo – perėmimo bei garantinio termino etapus klausimą, taip pat rangovo civilinės sutartinės atsakomybės priklausomybės nuo darbų trūkumų nustatymo laiko klausimą.

¹ Statistikos duomenimis 2006 m. Lietuvoje buvo atlikta statybos darbų už maždaug 7, 8 mlrd. litų, t. y. 21,4 proc. daugiau nei statybos darbų šalies teritorijoje buvo atlikta 2005 m, 2007 m. šie skaičiai dar išaugo: šalies teritorijoje statybos darbų buvo atlikta už 10,8 mlrd. litų, t. y. 21,6 proc. daugiau nei 2006 m. (Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės *Materialinių investicijų ir statybos 2006-2007 m. statistika* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010-03-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.stat.gov.lt/lt/catalog/?PHPSESSID=2f9380b86eb35938f594068a0fb531dc>> [žiūrėta 2010-03-15], 18 puslapis.)

² Statistikos duomenimis 2009 m. Lietuvoje buvo atlikta statybos darbų už maždaug 5,8 mlrd litų, t. y. 48,7 proc. mažiau nei 2008 m. (Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės *Materialinių investicijų ir statybos 2009 m. statistika* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010-03-15]. Prieiga per internetą: <<http://www.stat.gov.lt/lt/catalog/?PHPSESSID=2f9380b86eb35938f594068a0fb531dc>> [žiūrėta 2010-03-15], 18 puslapis.)

Rangovo sutartinės civilinės atsakomybės pagal FIDIC parengtus standartinius statybos sutarčių modelius specifika išryškinama išnagrinėjant FIDIC leidinių pritaikomumo Lietuvos teisinėje sistemoje klausimą, išanalizuojant FIDIC „Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygas“ (Geltonoji knyga) bei „Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygas“ (Raudonoji knyga) darbų trūkumus nustatant nuo darbo pradžios iki baigiamųjų bandymų, baigiamųjų bandymų bei pranešimo apie darbų trūkumus laiko etapais.

Darbo objektas. Rangovo pareigų, kurias nustato viešoji teisė, pažeidimas sukelia administracinę ar net baudžiamąją atsakomybę.³ Už įsipareigojimų, kylančių iš prievolinių teisinių santykių, pažeidimą kyla civilinė atsakomybė, t. y. deliktinė ir sutartinė civilinė atsakomybė. Magistro darbe, siekiant visapusiškiau išnagrinėti bei išsamiau atsakyti į temą privatinės teisės kontekste, rangovo atsakomybės už darbų trūkumus klausimas analizuojamas per rangovo ir užsakovo statybos rangos sutartinių teisinių santykių prizmę. Darbe nenagrinėjami rangovui galinčios kilti administracinės, baudžiamosios atsakomybės, taip pat deliktinės civilinės atsakomybės aspektai.

Darbe nebus analizuojama rangovo sutartinė civilinė atsakomybė už darbų trūkumus pagal statybos rangos sutartį, kai sutartis sudaroma ne tarp juridinių asmenų. Darbe daroma prezumpcija, kad rangovas yra juridinis asmuo, t. y. neatsižvelgiama į rangovo kaltę kaip vieną iš civilinės atsakomybės sąlygų. Taip pat neanalizuojami atvejai, kai darbai pagal statybos rangos sutartį atliekami fizinio asmens (vartotojo) poreikiams, nesusijusiems su verslu ar profesija, tenkinti.

Tyrimo metodika. Rangovo sutartinei civilinei atsakomybei už darbų trūkumus visapusiškai išanalizuoti taikomi tokie tyrimo metodai:

Sisteminis: šio metodo taikymo būtinybę nulėmė statybos rangos teisinių santykių specifiškumas. Pavyzdžiui, metodas naudotas analizuojant rangovo atliktų darbų trūkumų nustatymo būdus ir metodus, kurie gali būti suvokti tik pasitelkus technologijos mokslų žinias;

³ KLIMAS, Evaldas. Statybos rangos sutartinių teisinių santykių tendencijos Lietuvoje. *Justitia*, 2009, nr. 2(72), p. 81-91, p. 82.

Lingvistinis: pavyzdžiui, analizuojant sąvokos „darbų trūkumai“ reikšmę bei parodant jos santykį su teisės aktuose, teisinėje literatūroje, teismų ir verslo praktikoje vartojamais terminais „defektas“, „darbų kokybė“;

Lyginamasis: pavyzdžiui, atskleidžiant rangovo atliktų darbų trūkumų nustatymo bei atsakomybės už juos priklausomai nuo trūkumų nustatymo laiko skirtumus sudarius statybos rangos sutartį pagal nacionalinę teisę bei pagal FIDIC standartinius statybos sutarčių modelius (Raudonąją ir Geltonąją knygas);

Istorinis: analizuojant FIDIC standartinių statybos sutarčių modelių atsiradimą bei vystymąsi.

Interviu: siekiant išsamiai išnagrinėti rangovo atsakomybės už darbų trūkumus pagal statybos rangos sutartį sudarytą pagal FIDIC standartinius statybos sutarčių modelius, kreiptasi į UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas“ (dabar – UAB „Sweco Lietuva“) inžinierių Liudviką Skardinską, kuris suteikė išsamios informacijos apie FIDIC leidinių atsiradimo Lietuvoje priešistorę, pritaikomumą šiandieninėje verslo praktikoje.

Darbo originalumas. Statybos rangos sutartis, o ypač rangovo atsakomybės už darbų trūkumus pagal statybos rangos sutartį klausimas, iki šiol nėra plačiai analizuotas Lietuvos teisės doktrinoje, todėl magistro darbas parašytas visiškai nauja ir itin specifiška Lietuvos teisės doktrinai bei labai aktualia praktikai tema. Galėtume išskirti keletą mokslinių darbų, kuriuose klausimas analizuotas, tačiau tik fragmentiškai: mokslinis straipsnis - Evaldas Klimas „Statybos rangos sutartinių teisinių santykių vystymosi tendencijos Lietuvoje“⁴, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto studentų magistro darbai – Dariaus Pinkevičiaus „Šalių bendradarbiavimo pareiga statybos procese“ (2008 m.) ir Kristinos Stankevič „Statybos rangos sutarties probleminiai aspektai“ (2005 m.).

Svarbiausi šaltiniai. Darbe naudoti trijų rūšių teisės šaltiniai: teisės norminiai aktai (Lietuvos bei Europos Sąjungos), specialioji Lietuvos ir užsienio valstybių autorių specialioji literatūra bei teismų praktika (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo ir Lietuvos apeliacinio teismo). Vertėtų pabrėžti, jog itin daug įtakos nagrinėjant rangovo atsakomybės už darbų trūkumus temą padarė Tarptautinės inžinierių konsultantų federacijos (FIDIC) leidiniai (Raudonoji bei Geltonoji knygos), Lietuvos Aukščiausiojo ir apeliacinio teismo praktika.

⁴ KLIMAS, Evaldas. Statybos rangos sutartinių teisinių santykių tendencijos Lietuvoje. *Justitia*, 2009, nr. 2(72), p. 81-91.

I. STATYBOS RANGOS SUTARTIS KAIP SPECIFINĖ SUTARTIES RŪŠIS

1.1. Dalykas

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso⁵ (toliau – CK arba Civilinis kodeksas) XXXIII skyriaus Trečiajame skirsnyje reglamentuojami statybos rangos teisiniai santykiai. CK 6.681 straipsnyje pateikiama statybos rangos sutarties samprata. Minėto straipsnio 1 dalyje numatyta, kad statybos rangos sutartimi rangovas įsipareigoja per sutartyje nustatytą terminą pastatyti pagal užsakovo užduotį statinį arba atlikti kitus statybos darbus, o užsakovas įsipareigoja sudaryti rangovui būtinas statybos darbams atlikti sąlygas, priimti darbų rezultatą ir sumokėti sutartyje nustatytą kainą.

CK 6.681 straipsnio 2 dalyje apibrėžtas statybos rangos sutarties dalykas: “statybos rangos sutartis sudaroma įmonių, pastatų, gyvenamųjų namų ir kitokių statinių statybai ar rekonstrukcijai, taip pat montavimo, paleidimo ar kitokiems darbams atlikti”.

Taigi CK įtvirtintas tik pavyzdinis statybos rangos sutartimi sulygstamų darbų sąrašas. Šiuo atveju aiškesniam statybos darbų pagal statybos rangos sutartį spektrui suvokti pasitelkiamas Lietuvos Respublikos statybos įstatymas⁶(toliau – Statybos įstatymas). Statybos įstatymo 2 straipsnio 15 dalyje pateikiamas sąvokos “statybos darbai” aiškinimas: statybos darbai – visi darbai, atliekami statant arba griauinant statinį (žemės kasimo, mūrijimo, betonavimo, montavimo, pamatų ir stogų įrengimo, stalių, apdailos, įrenginių paleidimo ir derinimo).

Civilinio kodekso 6.681 straipsnio 2 dalies 2 sakinyje numatyta, kad statybos rangos sutartį reglamentuojančios teisės normos taikomos ir pastatų ar įrenginių kapitalinio remonto darbams, jeigu sutartis nenustato ko kita. Civilinio kodekso nuostata „jeigu sutartis nenustato ko kita“ leidžia daryti išvadą, kad kapitalinio remonto darbams šalys gali susitarti taikyti ir ne statybos rangos sutartį reglamentuojančias teisės normas. Tokiu atveju šalių tarpusavio santykiams turi būti taikomos tik bendrosios rangą reglamentuojančios CK nuostatos.⁷

⁵ Valstybės žinios, 2000, Nr. 74 – 2262.

⁶ Valstybės žinios, 1996, Nr. 84 – 2000.

⁷ CIBULSKYTĖ, Renata; MITKUS, Sigitas. Statybos rangos sutartys: kvalifikavimo problemos. *Teisė*, 2009, nr. 70, p. 36-50, p. 39.

Statinio remontas – statybos rūšis, kai yra tikslas iš dalies arba visiškai atkurti normatyvinių statybos techninių dokumentų nustatytas statinio ar jo dalies savybes, pablogėjusias dėl statinio naudojimo, arba jas pagerinti. Statinio remontas skirstomas į statinio kapitalinį remontą ir statinio paprastąjį remontą (Statybos įstatymo 2 straipsnio 19 dalis). Statinio kapitalinio remonto metu keičiamos ar stiprinamos susidėvėjusios statinio laikančiosios konstrukcijos, iš dalies keičiama statinio fasado išvaizda, keičiamos susidėvėjusios statinio bendrosios inžinerinės sistemos, jų elementai ir kitas tokio pat tipo sistemas (elementus) nedidinant jų pralaidumo, atliekami kiti darbai. Dr. Sigitas Mitkus laikosi pozicijos, kad statinio kapitalinis remontas yra paprastesnė statybos veikla nei statinio statyba ar rekonstrukcija, būtent todėl įstatymų leidėjas Civilinio kodekso 6.681 straipsnio 2 dalies 2 sakinyje įtvirtino sutarties šalių galimybę pasirinkti: sudaryti kapitalinio remonto darbams atlikti statybos rangos sutartį ar kitą – rangos sutartį.

Statybos įstatymo 2 straipsnio 21 dalyje apibrėžtas statinio paprastasis remontas: statinio paprastojo remonto metu atliekami statinio išorės ir vidaus konstrukcijų bei kitų statinio elementų remonto darbai – šalinami šių elementų defektai nekeičiant ar nestiprinant statinio laikančiųjų konstrukcijų, nežymiai keičiamas statinio fasadas, keičiamos atskirosios statinio inžinerinės sistemos ar šalinami jų defektai, šalinami bendrųjų statinio inžinerinių sistemų defektai bei atliekami kiti darbai. Išnagrinėjus Statybos įstatyme pateikiamas kapitalinio ir paprastojo remonto sąvokas, galima pritarti dr. Sigitui Mitkui, jog statinio paprastasis (einamasis) remontas yra paprastesnė statybos veikla nei kapitalinis remontas ir jis nėra paminėtas CK 6.681 straipsnio 2 dalyje, vadovaujantis netiesioginio normų nustatymo taisykle – *argumentum a fortiori* (vienas iš šios taisyklės pavidalų *a maiori ad minus* (nuo didesnio prie mažesnio), teigiantis, kad jei kažkam leidžiama daugiau, tai leidžiama ir mažiau), darytina išvada, kad paprastojo remonto darbams atlikti statybos rangos sutarties nuostatos netaikomos⁸.

Taigi sudarydamos statybos rangos sutartį šalys susitaria dėl statinių statybos, rekonstrukcijos, griovimo, taip pat žemės kasimo, mūrijimo, betonavimo, montavimo, pamatų ir stogų įrengimo, stalių, apdailos, įrenginių paleidimo ir derinimo, kapitalinio remonto atlikimo (jei nėra išreikšta sutarties šalių valia dėl statybos rangos sutarties normų

⁸ CIBULSKYTĖ, Renata; MITKUS, Sigitas. Statybos rangos sutartys: kvalifikavimo problemos. *Teisė*, 2009, nr. 70, p. 36-50, p. 39.

netaikymo). Manytina, kad paprastojo remonto atveju statybos rangos sutarties nuostatos neturėtų būti taikomos.

1.2. Šalys

Statybos procese dalyvauja visa eilė skirtingą teisinį statusą turinčių subjektų, jie atlieka savo funkcijas viso statybų proceso eigoje arba veikia tik epizodiškai tam tikrame statybos proceso etape. Statybos įstatymo 11 straipsnyje numatyta, jog apskritai statybos dalyviai yra: statytojas (užsakovas), tyrinėtojas, statinio projektuotojas, rangovas, statinio statybos techninis prižiūrėtojas, tiekėjas bei statinio projektavimo valdytojas, statinio statybos valdytojas. Tačiau statybos rangos sutartis sudaroma tarp dviejų subjektų – užsakovo ir rangovo.

Statybos įstatymo 2 straipsnio 41 dalyje pateikiama statytojo (užsakovo) sąvoka: statytojas (užsakovas) – Lietuvos ar užsienio valstybės fizinis ar juridinis asmuo, kuris investuoja lėšas ir kartu atlieka užsakovo funkcijas (ar jas paveda atlikti kitam fiziniam ar juridiniam asmeniui). Iš pateiktos sąvokos aišku, kad statytojas ir užsakovas ne visais atvejais yra vienas ir tas pats subjektas. Esminis statytojo bruožas – lėšų investavimas, tuo tarpu statybos rangos sutartį statytojas gali sudaryti pats (tokiu atveju statytojas ir užsakovas sutaps) arba pavesti sudaryti kitam asmeniui – užsakovui (tokiu atveju statytojas ir užsakovas bus du atskiri asmenys). Taigi užsakovas, pasirašantis statybos rangos sutartį su rangovu, ne visais atvejais kartu bus ir statytojas, investuojantis savo lėšas.

Užsakovai gali būti klasifikuojami į tokias tris kategorijas: fiziniai asmenys, juridiniai asmenys ir valstybė. Nepaisant individualių namų statybos, daugiausiai statybos darbai yra užsakomi juridinių asmenų, tame tarpe valstybės.⁹

Atkreiptinas dėmesys, kad tais atvejais, kai rangovas pagal statybos rangos sutartį įsipareigoja atlikti darbus fizinio asmens (vartotojo) asmeniniams, šeimos ar namų ūkio

⁹ COLLIER, Keith. *Construction Contracts*. [interaktyvus]. 2004 [žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą: <<http://books.google.com/books?id=TW74YXpK-SMC&printsec=frontcover&dq=keith+collier&hl=lt&cd=1#v=onepage&q=&f=false>> [žiūrėta 2010-03-26], p. 25.

poreikiams, nesusijusiems su jo verslu ar profesija, tenkinti, sutarčiai taikomos vartojimo rangos¹⁰, o ne statybos rangos sutarties taisyklės. Tais atvejais, kai

„a) darbai atliekami fiziniam asmeniui;

b) fizinis asmuo darbų rezultatą įsigyja savo asmeniniams, šeimos, namų ūkio poreikiams tenkinti;

c) prekes ar paslaugas teikia verslininkas ar asmuo, vykdamas profesinę veiklą“¹¹

sudarytai su rangovu sutarčiai, kuri nors pagal sutarties dalyką ir turėtų būti kvalifikuojama kaip statybos rangos sutartis, bus taikomos vartojimo rangos sutarties teisės normos. Toliau magistro darbe, siekiant koncentruotis ir išsamiai išnagrinėti specifiką susijusią su statybos rangos sutartimi rangovo atliktų darbų trūkumų aspektu, neatsižvelgsime į tuos atvejus, kuomet darbai pagal statybos rangos sutartį yra atliekami fizinio asmens (vartotojo) asmeniniams, šeimos ar namų ūkio poreikiams, nesusijusiems su jo verslu ar profesija.

Kita statybos rangos sutarties šalis – rangovas. Statybos įstatymo 2 straipsnio 49 dalyje įtvirtinta, kad rangovas – fizinis asmuo, juridinis asmuo, kita užsienio organizacija, turintys šio įstatymo nustatytą teisę užsiimti statyba. Teisę būti rangovu Lietuvos Respublikoje turi Lietuvos Respublikoje registruota įmonė, kurios įstatuose numatyta statyba kaip veiklos rūšis, fizinis asmuo, nustatyta tvarka įsigijęs statybos darbų patentą, atestacijos dokumentus turinti užsienio valstybės įmonė arba, ypatingų statinių statybos atveju, Lietuvos ar užsienio valstybės įmonė, turinti Vyriausybės įgaliotos institucijos išduotą atestatą.¹²

Šiandien rangovas dažnai praktikoje vadinamas generaliniu rangovu. Taip yra todėl, kad rangovai pastaruosius keletą dešimtmečių yra linkę specializuotis ir todėl neatlieka daugybės skirtingų sričių darbo. Kaip pasekmė, generalinis rangovas pats įgyvendina tik labai nedideles statybos projekto dalis, o didžioji dalis darbo yra atliekama visos eilės subrangovų.¹³

¹⁰ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74 – 2262, 6.681 straipsnio 4 dalis.

¹¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Autokausta“ v. A. V.*, Nr. 3K-3-535/2009, kat. 52.1, 52.2, 114.5;

¹² Statybos techninis reglamentas STR 1.08.02:2002 Statybos darbai (su pakeitimais ir papildymais), patvirtintas Aplinkos ministro 2002 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 211, Valstybės žinios, 2002, Nr. 54 – 2150, 7 punktas.

¹³ COLLIER, Keith. *Construction Contracts*. [interaktyvus]. 2004 [žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą: <<http://books.google.com/books?id=TW74YXpK-SMC&printsec=frontcover&dq=keith+collier&hl=lt&cd=1#v=onepage&q=&f=false>> [žiūrėta 2010-03-26], p. 26.

Civilinio kodekso 6.650 straipsnyje įtvirtinta, jog rangovas turi teisę pasitelkti savo prievolėms įvykdyti kitus asmenis (subrangovus), jeigu įstatymai ar sutartis nenustato, kad užduotį privalo įvykdyti pats rangovas (jeigu užduočiai vykdyti yra pasitelkti subrangovai, rangovas tampa generaliniu rangovu), tačiau generalinis rangovas atsako užsakovui už subrangovų prievolių neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą. Todėl generaliniam rangovui nusprendus (jeigu statybos rangos sutartis tai leidžia) savo sutartinėms prievolėms įvykdyti pasitelkti subrangovus, jis yra visiškai atsakingas prieš užsakovą už subrangovų padarytus darbų trūkumus. Taigi didžioji dalis generalinio rangovo pareigų yra organizuoti, koordinuoti ir tikrinti tiek savo paties, tiek ir subrangovų atliekamą darbą.¹⁴ Tai, ar rangovas savo sutartines prievoles įvykdo pats, ar subrangovai, rangovo sutartinės atsakomybės prieš užsakovą nekeičia. Dėl išdėstytų priežasčių toliau magistro darbe analizuojant rangovo atsakomybę už darbų trūkumus pagal statybos rangos sutartį neatsižvelgsime į subrangos aplinkybę.

Statybos rangos sutartis yra dvišalė sutartis sudaroma iš vienos pusės statytojo (užsakovo), iš kitos pusės – rangovo. Statytojas ir užsakovas praktikoje gali sutapti ir būti vienas asmuo tais atvejais, kai užsakovas pats investuoja lėšas į statybos objektą, arba du asmenys – kuomet užsakovas yra investuotojo įgaliotinis. Rangovo pusėje taip pat, jeigu statybos rangos nutartis nedraudžia, gali veikti keletas skirtingą teisinį statusą turinčių subjektų, o būtent rangovas pagal sutartį sulygtiems darbams atlikti gali pasitelkti subrangovus, tačiau jis yra atsakingas už subrangovų prievolių neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą.

1.3. Statybos rangos sutarties kvalifikavimo problemos

Statybos rangos sutartis yra labai specifinė sutarties rūšis, neabejotinai turinti panašumų su kitomis rangos sutarties rūšimis, preliminarioriomis būsto pirkimo – pirkimo pardavimo, pirkimo – pardavimo ir kitomis sutarčių rūšimis. Praktikoje dar nėra gerai suvokiama statybos rangos sutarties specifika, kada būtent sutartis turėtų būti laikoma statybos rangos

¹⁴ COLLIER, Keith. *Construction Contracts*. [interaktyvus]. 2004 [žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą: <<http://books.google.com/books?id=TW74YXpK-SMC&printsec=frontcover&dq=keith+collier&hl=lt&cd=1#v=onepage&q=&f=false>> [žiūrėta 2010-03-26], p. 26.

sutartimi, klaidų kvalifikuojant pasitaiko ir teismų praktikoje. Todėl toliau sieksime išryškinti statybos rangos sutarties kaip sutarties rūšies specifiką ir paanalizuosime, kodėl vienu ar kitu atveju sutartis turėtų būti laikoma būtent statybos rangos sutartimi.

1.3.1. Statybos rangos sutarties atskyrimas nuo kitų rangos sutarčių

Tradiciškai nuo romėnų laikų sutartys pagal siekiamą rezultatą skiriamos į sutartis dėl turto perdavimo nuosavybės, patikėjimo ar kitokia daiktine ar naudojimo teise, dėl darbų atlikimo ir paslaugų suteikimo, toliau jos skirstomos į rūšis ir porūšius pagal skirtingus teisinius kriterijus.¹⁵

Rangos sutartimi viena šalis (rangovas) įsipareigoja atlikti tam tikrą darbą savo rizika pagal kitos šalies (užsakovo) užduotį ir perduoti šio darbo rezultatą užsakovui, o užsakovas įsipareigoja atliktą darbą priimti ir už jį sumokėti.¹⁶ CK 6.644 straipsnio 2 dalyje vardijamos rangos sutarties rūšys: buitinė ranga, statybos ranga ir kitos. Civilinio kodekso XXXIII skyriuje, skirtame reglamentuoti rangos teisinius santykius, atskiruose skirsniuose išskiriamos bendrosios rangos nuostatos, vartojimo ranga, statybos ranga, projektavimo ir tyrinėjimo ranga.

Sudarant bet kurią iš paminėtų rangos sutarčių šalys visada susitaria dėl tam tikro darbų rezultato, t. y. „sutarties sudarymo tikslas – sukurti ir perduoti darbų rezultatą“¹⁷. Perduodamų darbų rezultatas visada yra materialus: sudarius statybos rangos sutartį pastatomas statinys, vartojimo rangos sutartį – atliekamas remontas, projektavimo rangos sutartį – parengiamas statinio projektas ir t. t.

Praktikoje gali kilti sunkumų atskiriant **rangos sutartį** nuo statybos rangos sutarties. Šias dvi rangos sutarties rūšis skirti būtina, kadangi rangai ir statybos rangai nustatyti skirtingi garantiniai terminai, skirtingai reglamentuojama rangovo atsakomybė už darbų kokybę, skirtinga šalių bendradarbiavimo pareigos apimtis, darbų perdavimo – priėmimo tvarka ir kita. Dėl šių priežasčių teisinių ginčų sprendimo rezultatas gali iš esmės skirtis

¹⁵ CIBULSKYTĖ, Renata; MITKUS, Sigitas. Statybos rangos sutartys: kvalifikavimo problemos. *Teisė*, 2009, nr. 70, p. 36-50, p. 37.

¹⁶ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74 – 2262, 6.644 straipsnio 1 dalis.

¹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. rugsėjo 23 d. nutartis civilinėje byloje A. Č. v. UAB „Molesta“, Nr. 3K-3-338/2009, kat. 44.5.1, 52.3;

priklausomai nuo to, kaip teismas kvalifikavo susiklosčiusius šalių santykius.¹⁸ Manytina, kad rangos ir statybos rangos sutartys akivaizdžiausiai viena nuo kitos galėtų būti skiriamos pagal sutarties dalyką. Rangos sutarties dalykas – bendrai įvardijamas kaip darbo rezultatas, tuo tarpu statybos rangos sutarties – darbų rezultatas, pasireiškiantis statinio pastatymu, rekonstrukcija, griovimu, taip pat žemės kasimu, mūrijimu, betonavimu, montavimu, pamatų ir stogų įrengimu, stalių, apdailos darbais, įrenginių paleidimu ir derinimu, kapitalinio remonto atlikimu (jei nėra išreikšta sutarties šalių valia dėl statybos rangos sutarties normų netaikymo). Kadangi bendrosios rangos ir statybos rangos teisės normos vienos kitų atžvilgiu yra bendrosios ir specialiosios, visais atvejais, tame tarpe ir paprastojo (einamojo) remonto, kuomet atliekami darbai nepateks į statybos rangos (ar į kitų specialiųjų rangos rūšių) reguliavimo sritį, sutartis, kurios dalykas yra darbų rezultatas, turėtų būti kvalifikuojama kaip sutartis dėl bendrosios rangos.

Bendroji, statybos, projektavimo ir tyrinėjimo darbų ranga viena nuo kitos atskirimos pagal sutarties dalyką, **vartojimo ranga** nuo prieš tai minėtųjų – „pagal sutarties subjektus ir sutarties tikslą, o tai sukelia papildomų kvalifikavimo sunkumų“¹⁹. Ypatingai atkreiptinas dėmesys į statybos rangos sutarties ir vartojimo rangos sutarties santykį. Anksčiau darbe buvo minima, kad tais atvejais, kai užsakovo pusėje stovi vartotojas (išskiriami trys vartojimo rangos sutarties požymiai: „a) darbai atliekami fiziniam asmeniui; b) fizinis asmuo darbų rezultatą įsigyja savo asmeniniams, šeimos, namų ūkio poreikiams tenkinti; c) prekes ar paslaugas teikia verslininkas ar asmuo, vykdamas profesinę veiklą“²⁰), sutartis bus kvalifikuojama kaip vartojimo rangos, nors pagal sutarties dalyką visais kitais atvejais ji būtų priskiriama statybos rangai. Kyla klausimas, koks santykis tokiais atvejais susidaro tarp statybos ir vartojimo rangos. Ar tai dvi skirtingos rangos sutarčių rūšys, t. y. ar šalių santykiai gali būti kvalifikuojami tik kaip statybos rangos ar vartojimo rangos, ar tie patys teisiniai santykiai gali būti ir statybos rangos, ir vartojimo rangos santykiai?²¹

Dr. Sigito Mitkaus nuomone, „statybos rangos santykius, kuriuose dalyvauja vartotojas, reguliuoja vartojimo rangos sutarties nuostatos, kaip specialiosios teisės normos, taikomos

¹⁸ CIBULSKYTĖ, Renata; MITKUS, Sigitas. Statybos rangos sutartys: kvalifikavimo problemos. *Teisė*, 2009, nr. 70, p. 36-50, p. 38.

¹⁹ *Ibidem*, p. 39.

²⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Autokausta“ v. A. V., Nr. 3K-3-535/2009, kat. 52.1, 52.2, 114.5;

²¹ CIBULSKYTĖ, Renata; MITKUS, Sigitas. Statybos rangos sutartys: kvalifikavimo problemos. *Teisė*, 2009, nr. 70, p. 36-50, p. 47.

užsakovo – vartotojo, kaip silpnesnės šalies, teisėms ir interesams užtikrinti. Tiems klausimams, kurių vartojimo rangos sutarties nuostatos nereguliuoja, pavyzdžiui, statybos darbų perdavimas ir priėmimas, šalių pareiga bendradarbiauti ir panašiai, taikomos statybos rangos teisės normos“²².

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (toliau – Lietuvos Aukščiausiasis Teismas arba LAT) keletą bylų yra nagrinėjęs rangos, vartojimo rangos ir statybos rangos teisinį santykį.

LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2005 m. kovo 30 d. priėmė nutartį civilinėje byloje S. J. v. G. A., Nr. 3K-3-207/2005. Tarp rangovo S. J. ir užsakovo G. A. buvo sudaryta statybos rangos sutartis dėl garažo pastatymo. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai sudarytą sutartį kvalifikavo kaip vartojimo rangos sutartį. Kasacine instancija nagrinėdama bylą LAT teisėjų kolegija pasisakė, kad bylą nagrinėję teismai pagrįstai pripažino, kad tarp šalių buvo sudaryta vartojimo rangos, o ne statybos rangos sutartis, todėl tokio ginčo išsprendimui taikytinos CK Šeštosios knygos XXXIII (Ranga) pirmojo skirsnio (Bendrosios nuostatos) ir antrojo skirsnio (Vartojimo ranga) nuostatos, o ne trečiojo skirsnio (Statybos ranga) normos. Kitoje civilinėje byloje LAT taip pat netiesiogiai pasisako, jog tarp rangovo ir fizinio asmens užsakovo sudarytai statybos rangos sutartys turėtų būti taikomos CK Šeštosios knygos XXXIII (Ranga) pirmojo skirsnio (Bendrosios nuostatos) ir antrojo skirsnio (Vartojimo ranga) nuostatos.²³

Pritartume dr. Sigitui Mitkai, jog sudarius statybos rangos sutartį tarp rangovo ir užsakovo (vartotojo) statybos rangą reglamentuojančios teisės normos turėtų būti taikomos kaip specialiosios teisės normos vartojimo rangą reglamentuojančių teisės normų atžvilgiu. Laikomės tokios pozicijos dėl keleto priežasčių: pirma, nepaisant to, kad viena iš sutarties šalių yra vartotojas, tokios sutarties dalykas yra atitinkamai statybos rangos sutarties dalykas, tokie santykiai yra artimesni statybos rangos nei bendrosios rangos teisiniams santykiams, antra, tarp šalių susidaro statybos rangos teisiniai santykiai, vartojimo rangos teisės normos taikomos tik siekiant geriau užtikrinti silpnesnės šalies – užsakovo – interesus, o ne visiškai panaikinti statybos rangos nuostatų taikymą.

²² CIBULSKYTĖ, Renata; MITKUS, Sigitas. Statybos rangos sutartys: kvalifikavimo problemos. *Teisė*, 2009, nr. 70, p. 36-50, p. 47.

²³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Autokausta“ v. A. V., Nr. 3K-3-535/2009, kat. 52.1, 52.2, 114.5;

1.3.2. Statybos rangos sutarties atskyrimas nuo preliminarios būsto pirkimo – pardavimo sutarties

Ekonominio pakilimo laikotarpiu Lietuvoje per metus buvo pastatoma daugybė gyvenamųjų namų ir butų. Statistikos departamento duomenimis²⁴ 2006 m. Lietuvoje trijų ir daugiau butų namuose (daugiabučiuose) buvo pastatyta net 4512 butų (iš jų Vilniaus apskrityje – 3658), 2007 m. šie skaičiai padidėjo: pastatyti 6000 butų (Vilniaus apskrityje – 4669), 2008 m. daugiabučių statybos dar išaugo – daugiabučiuose namuose buvo pastatyti 7806 butai (Vilniaus apskrityje – 4765).

Šie milžiniški skaičiai leidžia daryti prielaidą, kad buvo sudaroma daugybė statybos rangos, būsimą gyvenamojo namo ar buto pirkimo – pardavimo (toliau – preliminari būsto pirkimo – pardavimo sutartis) ir nekilnojamojo turto pirkimo – pardavimo sutarčių. Mūsų nuomone, dėl toliau išdėstytų priežasčių, daugiausiai problemų galėtų sukelti statybos rangos sutarties atskyrimas nuo preliminarios būsto pirkimo – pardavimo sutarties.

Civilinio kodekso 6.401 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog pirkėjas – fizinis asmuo gali sudaryti preliminarąją nepastatyto gyvenamojo namo ar buto pirkimo – pardavimo sutartį, pagal kurią pardavėjas – juridinis asmuo įsipareigoja pats ar pasitelkęs kitus asmenis pastatyti preliminarioje sutartyje numatytą gyvenamąjį namą ar butą ir po to sudaryti su pirkėju gyvenamojo namo ar buto pirkimo – pardavimo sutartį, o pirkėjas įsipareigoja pastatytą gyvenamąjį namą ar butą nupirkti už preliminarioje sutartyje nurodytą kainą.

Pirmasis kriterijus, pagal kurį gali būti atskirta preliminari būsto pirkimo – pardavimo ir statybos rangos sutartis – subjektai. Preliminari būsto pirkimo – pardavimo sutartis visada sudaroma su fiziniu asmeniu. Statybos rangos sutartyje užsakovas turi atitikti Statybos įstatymo keliamus reikalavimus: tai yra Lietuvos ar užsienio valstybės fizinis ar juridinis asmuo²⁵, turintis pareigą turėti nustatyta tvarka parengtą ir patvirtintą statinio projektą, gauti

²⁴ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės *Gyvenamojo fondo ir pastatų statybos 2006-2008 m. statistika* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą: <<http://www.stat.gov.lt/lt/catalog/?PHPSESSID=49a71ff34d17034578a8180bb5ac7d74>> [žiūrėta 2010-03-26].

²⁵ Lietuvos Respublikos statybos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1996, Nr. 32 – 788, 2 straipsnio 41 dalis.

statybos leidimą, organizuoti statinio projekto vykdymo priežiūrą ir kita²⁶ bei teisę pasirinkti statinio projektuotojus, rangovus ir panašiai²⁷.

Antrasis kriterijus – sutarties dalykas. Statybos rangos sutartimi, kaip jau buvo aptarta darbo 1.1. dalyje, susitariama dėl statinio statybos ir kitų statybos darbų atlikimo, preliminarina būsto pirkimo – pardavimo sutartimi – „dėl kitos sutarties sudarymo ateityje“²⁸, t. y. dėl kitos, nekilnojamojo turto pirkimo – pardavimo, sutarties sudarymo.

LAT 2006 m. lapkričio 6 d. priėmė nutarimą civilinėje byloje *V. Š. prieš A. N. ir kt.*, Nr. 3K-P-382/2006, šiame nutarime LAT pateikė išaiškinimus, pagal kokius kitus kriterijus konkreti sutartis, kilus ginčui, turėtų būti kvalifikuojama preliminarąja ar kita sutartimi. Tačiau atkreiptinas dėmesys, jog aptariama Civilinio kodekso 6.401 straipsnyje įtvirtinta būsimo gyvenamojo namo ar buto pirkimo – pardavimo sutartis yra „preliminariosios sutarties specifinė rūšis“²⁹, todėl „jos turinys skiriasi nuo įprastos preliminariosios sutarties – būsimo gyvenamojo namo ar buto pirkimo – pardavimo sutarties šalių teisės ir pareigos yra daug platesnės, nei esančios įprastinėje preliminariojoje sutartyje“³⁰. Preliminariosios sutarties bendrosios sąlygos apibrėžiamos CK 6.165 straipsnyje, tuo tarpu CK 6.401 straipsnio 2 dalyje numatyta, kokios specifinės sąlygos privalomai turi būti numatytos preliminarioje būsto pirkimo – pardavimo sutartyje.

Lietuvos apeliacinis teismas savo praktikoje yra nagrinėjęs statybos rangos sutarties ir preliminariosios būsto pirkimo – pardavimo sutarties kvalifikavimo klausimą. 2006 m. gruodžio 27 d. Lietuvos apeliacinis teismas civilinėje byloje *S. K. v. UAB „Kamintras“*, Nr. 2A-288/2006, priėmė nutartį, kuria tarp ginčo šalių sudarytą sutartį kvalifikavo kaip statybos rangos sutartį, atmesdamas apelianto argumentus dėl to, kad sudaryta preliminarinė būsto pirkimo – pardavimo sutartis. Apeliacinės instancijos teismas savo poziciją grindė argumentu, jog tarp šalių sudaryta sutartis negali būti laikoma preliminarine pirkimo – pardavimo sutartimi, nes neturi požymių ir sutarties turinio sąlygų, kurios būtų pagrindas kvalifikuoti šią sutartį preliminarąja, ir paminėjo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių

²⁶ Lietuvos Respublikos statybos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1996, Nr. 32 – 788, 12 straipsnio 1 dalis.

²⁷ *Ibidem*, 12 straipsnio 2 dalis.

²⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje *V. Š. v. A. N., A. N.*, Nr. 3K-P-382/2006, kat. 42.4, 45.6, 45.1;

²⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. vasario 26 d. nutartis civilinėje byloje *R. J. v. UAB „Ginta ir partneriai“*, Nr. 3K-3-72/2007, kat. 25.3, 42.4;

³⁰ BLIUVAITĖ, Sandra; GEDEIKIS, Mindaugas. Preliminarioji sutartis. *Justitia*, 2005, nr. 4, p. 61-70, p. 65.

bylų skyriaus plenarinės sesijos 2006 m. lapkričio 6 d. nutarimą civilinėje byloje Nr. 3K-P-382/2006, kuriame, kaip jau minėta aukščiau, išskirti keli būtini preliminariosios sutarties požymiai.

Vargu, ar galėtume pritarti tokiai Lietuvos apeliacinio teismo pozicijai. Preliminarioji būsto pirkimo – pardavimo sutartis yra specifinė preliminarųjų sutarčių rūšis, todėl „teismų praktikos suformuluoti preliminariosios sutarties požymiai turėtų taikomi su atitinkamais pakeitimais“³¹. Siekiant tinkamai kvalifikuoti susidariusius teisinius santykius kaip statybos rangos ar preliminarūs būsto pirkimo – pardavimo neužtektų tik konstatuoti, kaip buvo padaryta aukščiau minėtoje Lietuvos apeliacinio teismo nutartyje, kad sutartis neatitinka preliminarajai sutarčiai keliamų reikalavimų ir tik dėl to įvardyti, kad susiklostė statybos rangos teisiniai santykiai, kiekvienu atveju būtina nustatyti esminius reikalavimus, keliamus statybos rangos sutarties šalims, dalykui. Įsivaizduokime situaciją, kuomet dėl naujai statomame daugiabutyje gyvenamajame name būsiančių butų sudarytos sutartys būtų kvalifikuojamos ne kaip preliminarios būsto pirkimo – pardavimo sutartys, o kiekviena iš jų – statybos rangos sutartimi. Dėl statomo daugiabučio namo, kuriame ketinama įrengti penkiasdešimt butų, būtų sudaryta tiek pat statybos rangos sutarčių, kas reiškia: būtų penkiasdešimt užsakovų, kurių kiekvienas, remiantis Civiliniu kodeksu bei kitais teisės norminiais aktais, turėtų turėti nustatyta tvarka parengtą statinio projektą, gauti statybos leidimą, atlikti statinio statybos techninę priežiūrą ir panašiai. Taip pat „kiekvienas užsakovas įgytų teisę nutraukti statybos rangos sutartį ir sudaryti naują statybos rangos sutartį su kitu rangovu – tokiu būdu statybos objekte galėtų atsirasti daugiau rangovų“³². Galima tik įsivaizduoti kokie painūs teisiniai santykiai susidarytų preliminarias būsto pirkimo – pardavimo sutartis kvalifikavus statybos rangos sutartimis.

Apibendrinant, ekonominio pakilimo laikotarpiu buvo sudaryta daugybė preliminarų būsto pirkimo – pardavimo sutarčių ir statybos rangos sutarčių. Neretai paaiškėjus, jog įsigytas būstas neatitinka teisės norminių aktų, sudarytos sutarties reikalavimų, tarp sutarties šalių kyla konfliktas, o teismui – pareiga kvalifikuoti susidariusius teisinius santykius ir galiausiai išspęsti konfliktą. Labai svarbu tinkamai suvokti statybos rangos ir preliminarios būsto pirkimo – pardavimo sutarties atribojimą, kadangi tik tinkamas tarp ginčo šalių

³¹ CIBULSKYTĖ, Renata; MITKUS, Sigitas. Statybos rangos sutartys: kvalifikavimo problemos. *Teisė*, 2009, nr. 70, p. 36-50, p. 43.

³² *Ibidem*, p. 42.

susidariusių teisinių santykių suvokimas priveda prie teisingo ginčo išsprendimo, tame tarpe ir atsakomybės už darbų trūkumus subjekto ir pačios atsakomybės apimties nustatymo.

II. SUTARTINĖ CIVILINĖ RANGOVO ATSAKOMYBĖ UŽ DARBŲ TRŪKUMUS PAGAL NACIONALINĘ TEISĘ

Civilinė atsakomybė, būdama teisinės atsakomybės rūšimi, yra vienas, bet ne vienintelis pažeistos teisės gynimo būdas. Visos teisinės sistemos atriboja teisės gynimo būdus (angl. – *remedies*; pranc. – *recours*; vok. – *Rechtsschutz*) ir atsakomybę.³³ Šis civilinių teisių gynimo būdas gali būti taikomas kartu su kitais civilinių teisių gynimo būdais, išskyrus tam tikras įstatyme numatytas išimtis. Visgi „reikalavimas atlyginti žalą ir (arba) sumokėti netesybas yra vienas iš dažniausiai taikomų civilinių teisių gynimo būdų“³⁴.

Civilinio kodekso 1.138 straipsnio 6 punkte, tarp kitų civilinių teisių gynimo būdų, numatyta galimybė išieškoti iš teisę pažeidusio asmens padarytą turtinę ar neturtinę žalą (nuostolius), o įstatymų ar sutarties numatytais atvejais – netesybas (baudą, delspinigius). Akivaizdu, kad „kai kalbame apie žalos atlyginimą ir netesybų sumokėjimą, turime omenyje civilinės atsakomybės taikymą, todėl turi būti taikomos ir tos Civilinio kodekso normos, kurios reglamentuoja civilinę atsakomybę (t. y. CK 6.245-6.304)“³⁵.

Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 1 dalyje pateikiama civilinės atsakomybės samprata, o būtent civilinė atsakomybė apibūdinama kaip turtinė prievolė, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius).

Civilinė atsakomybė Lietuvoje, kitaip nei bendrosios teisės sistemos valstybėse, yra vieno civilinės teisės instituto – prievolių teisės – sudėtinė dalis, tačiau visgi akivaizdi civilinės atsakomybės dualistinė prigimtis, kuri pasireiškia civilinės atsakomybės išskyrimu į rūšis – deliktinę ir sutartinę civilinę atsakomybę.

Aptariamo civilinių teisių gynimo būdo skirstymas į šias, Civilinio kodekso 6.245 straipsnio 2 dalyje numatytas rūšis yra neatsitiktinis, kadangi civilinės atsakomybės dualizmą apsprendžia prievolių atsiradimo pagrindų dualizmas. Civiliniame kodekse nepateikiamas išsamus prievolių atsiradimo pagrindų sąrašas, tačiau doktrinoje priimta prievoles klasifikuoti pagal tai, koku pagrindu jos gali atsirasti, ir sutartis bei deliktas

³³ MIKELĖNAS, Valentinas. *Civilinės atsakomybės problemos: lyginamieji aspektai*. Vilnius: Justitia, 1995, p. 22.

³⁴ MIZARAS, Vytautas, et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*. 1-asis leid. Vilnius: Justitia, 2009, p. 561.

³⁵ *Ibidem*, p. 561.

išskiriami kaip galimi pagrindai. „Jau senovės Romos teisė skyrė du prievolių atsiradimo pagrindus: sutartį ir deliktą. Atitinkamai visos prievolės buvo skirstomos į dvi stambias grupes – prievolės, kylančias iš sutarčių (lot. – *ex contractu*), ir prievolės, kylančias iš deliktų (lot. – *ex delicto*)“³⁶.

Lietuvos teisė, panašiai kaip kitos kontinentinės teisės valstybės, žino dualistinės prigimties civilinę atsakomybę: sutartinę ir deliktinę.

Rangovas sudarydamas statybos rangos sutartį su užsakovu įsipareigoja atlikti sutartimi sulygtus statybos darbus tiksliai taip, kaip yra numatyta normatyviniuose statybos dokumentuose ir pačioje sutartyje. Nekokybiškai atlikti darbai reiškia, kad rangovas nesilaikė savo prisiimtų įsipareigojimų, neatliko darbų tiksliai taip, kaip statybos rangos sutarties šalys susitarė, kitaip tariant netinkamai įvykdė sutartį. Netinkamas sutarties įvykdymas reiškia sutartinės atsakomybės kilimą.

Civilinė atsakomybė, kaip ir bet kuri kita prievolė, atsiranda tik esant tam tikriems juridiniams faktams. Jos atsiradimo ypatumas yra tai, kad vienas juridinis faktas paprastai dar nėra pakankamas pagrindas jai atsirasti. Tik esant būtinų juridinių faktų visumai, t. y. vadinamajai juridinių faktų sudėčiai, galima kalbėti apie civilinę atsakomybę kaip apie egzistuojančią prievolę. Kontinentinės teisės sistemos šalyse juridiniai faktai, kurių pagrindu atsiranda civilinė atsakomybė, yra vadinami civilinės atsakomybės sąlygomis.³⁷ Lietuvoje galioja bendra taisyklė, kad „civilinė atsakomybė atsiranda tik esant keturioms sąlygoms: neteisėtiems veiksams (CK 6.246 straipsnis), kaltei (CK 6.248 straipsnis), žalai (CK 6.249 straipsnis) ir priežastiniam ryšiui (CK 6.247 straipsnis)“³⁸.

Išskirtina Civilinio kodekso teisės norma, kurioje numatoma, kad civilinė atsakomybė atsiranda be kaltės.

CK 6.256 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad kai sutartinės prievolės neįvykdo ar netinkamai ją įvykdo įmonė (verslininkas), ji atsako visais atvejais, jei neįrodo, kad prievolės neįvykdė ar netinkamai ją įvykdė dėl nenugalimos jėgos, jeigu įstatymai ar sutartis nenumato ko kita. Dažniausiai praktikoje pasitaiko atvejis, kad sudarant statybos rangos sutartį rangovu

³⁶ MIKELĖNAS, Valentinas. *Civilinės atsakomybės problemos: lyginamieji aspektai*. Vilnius: Justitia, 1995, p. 26.

³⁷ *Ibidem*, p. 98.

³⁸ MIZARAS, Vytautas, et. al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*. Vilnius: Justitia, 2009, p. 562.

pasirenkamas juridinis asmuo, todėl jis už neįvykdytą ar netinkamai įvykdytą sutartį atsakys visais atvejais, jeigu neįrodys nenugalimos jėgos fakto.

Toliau magistro darbe nagrinėjant rangovo atsakomybę už darbų trūkumus pagal statybos rangos sutartį neatsižvelgsime į kaltės, kaip civilinės atsakomybės, sąlygos aspektą, tai yra laikysime, jog visos civilinės atsakomybės sąlygos yra tenkinamos.

Rangovo civilinei sutartinei atsakomybei už darbų trūkumus kilti būtini keli elementai: turi būti nustatyti ir įrodyti tam tikri rangovo atlikti nekokybiški darbai ir, antra, jie turi būti nustatyti ne vėliau negu teisės aktuose ar sutartyje nustatytais terminais.

2.1. Darbų trūkumų samprata

Civilinio kodekso 1.2 straipsnio 1 dalyje „nustatyti pagrindiniai civilinių santykių teisinio reglamentavimo principai“³⁹, tame tarpe ir sutarties laisvės principas. Šis principas reiškia laisvę sudaryti sutartį ar jos nesudaryti, o taip pat sutarties šalių teisę „susitarti dėl jos sąlygų, t. y. sutarties laisvė apima ir laisvę savarankiškai nustatyti jos turinį bei formą, išskyrus atvejus, kai tam tikras sutarties sąlygas ar jos turinį nustato imperatyvios įstatymo normos arba tam tikrų sąlygų reikalauja gera moralė, viešojo tvarka ar teisės principai“⁴⁰. Todėl statybos rangos sutarties šalys yra laisvos susitarti dėl sulygstamų darbų kokybinių reikalavimų tiek, kiek tai neprieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms, gerai moralei, viešajai tvarkai ar teisės principams.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo praktikoje yra išaiškinęs, kad „statybos veikloje būtina užtikrinti viešojo intereso apsaugą (statybos darbai ir statiniai neturi kelti pavojaus žmonių saugumui, aplinkai ir pan.), todėl statybos santykiai, susiję su esminiais reikalavimais statiniams, statybos techninio normavimo, statybinių tyrinėjimų, statinių projektavimo, naudojimo ir priežiūros, nugriovimo veikla ir kt., reglamentuojami imperatyviųjų viešosios teisės normų (Statybos įstatymo, jį lydinčių poįstatyminių aktų, statybos techninių

³⁹ MIKELĖNAS, Valentinas; VILEITA, Alfonsas; TAMINSKAS, Algirdas. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos*. 1-asis leid. Vilnius: Justitia, 2001, p. 60.

⁴⁰ MIKELĖNAS, Valentinas. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. 1-asis leid. Vilnius: Justitia, 2003, p. 194.

reglamentų, kt.). Šie statybos santykių teisinio reglamentavimo ypatumai lemia atitinkamą sutarties laisvės principo statybos rangos sutartiniuose santykiuose ribojimą”⁴¹

Civilinio kodekso 6.684 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad rangovas privalo vykdyti statybos darbus pagal normatyvinių statybos dokumentų⁴² nustatytus reikalavimus ir sutartį (sutarties dokumentus), kurioje nustatyta darbų kaina bei statinio (darbų) kokybės reikalavimai, to paties straipsnio 2 dalyje numatyta, jog sutartyje turi būti numatyta su ja susijusių dokumentų sudėtis (normatyviniai statybos dokumentai). Normatyvinis statybos dokumentas suprantas kaip statinio projektas, sąmata, kalendorinis darbų vykdymo grafikas, darbų sąrašas, vienetiniai darbų įkainiai, medžiagų tiekimo grafikas bei kiti techniniai dokumentai.

Statybos įstatymo 2 straipsnio 27 dalis statinio projektą apibrėžia kaip normatyvinių statybos techninių dokumentų nustatytos sudėties dokumentų, kuriuose pateikiami statytojo sumanyto statinio sprendinių, skirtų statinio statybai įteisinti ir vykdyti, visuma.

Statinio projekte iškeliami pirmieji statinio kokybiniai reikalavimai – reikalaujami tiek užsakovo, tiek ir norminių teisės aktų. Norminių teisės aktų numatyti kokybiniai statinio reikalavimai yra minimalūs (1 paveikslas). Absoliučioje daugumoje atvejų dėl statybos projektų sudėtingumo, vien minimalių įstatyminių statinio reikalavimų neužtenka, todėl kokybiniai statinio reikalavimai numatomi normatyviniuose statybos dokumentuose bei statybos rangos sutartyje (1 paveikslas).

1988 m. gruodžio 21 d. Europos Bendrijų Taryba priėmė direktyvą „Dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su statybos produktais, derinimo“ Nr. 89/106/EEB⁴³ (toliau – Direktyva). Šioje Direktyvoje, siekiant, kad pastatai ir inžineriniai statiniai Europos Bendrijos valstybėse narėse būtų projektuojami ir statomi taip, kad nesukeltų pavojaus gyventojų, gyvūnų ir nuosavybės saugumui, o taip pat, kad pastatai ir

⁴¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje *AB If P&C Insurance AS v. UAB „Irengimas“*, Nr. 3K-3-516/2009, kat. 44.2, 52.3, 54.1, 114.4, 114.11;

⁴² Vertėtų atskirti sąvokas: „normatyviniai statybos dokumentai“ ir „normatyviniai statybos techniniai dokumentai“. Statybos įstatymo 2 straipsnio 54 dalyje pateikiama normatyvinio statybos techninio dokumento sąvoka: „Normatyvinis statybos techninis dokumentas – dokumentas, kuris nustato statinio projektavimo, statybos, statinio pripažinimo tinkamu naudoti, statinio naudojimo, priežiūros ir nugriovimo reikalavimus, taisykles, bendruosius principus ir charakteristikas. Tai statybos techniniai reglamentai, statybos bei statinių naudojimo ir priežiūros taisyklės, standartai, techniniai liudijimai, metodiniai nurodymai, rekomendacijos.“ Tuo tarpu normatyvinis statybos dokumentas suprantamas kaip statinio projektas, sąmata, kalendorinis darbų vykdymo grafikas, darbų sąrašas, vienetiniai darbų įkainiai, medžiagų tiekimo grafikas bei kiti techniniai dokumentai.

⁴³ OL, 1998 specialus leidimas, skyrius 13, tomas 009, p. 296 – 310.

inžineriniai statiniai būtų saugūs, atitiktų sveikatos, galiojimo laiko, energijos taupymo, aplinkosaugos, taupumo aspektus ir kitus visuomenei svarbius aspektus, yra įtvirtinti pagrindiniai šeši reikalavimai, keliami statinio projektui ir pačiam statiniui: mechaninio atsparumo ir patvarumo; saugos gaisro atveju; higienos, sveikatos ir aplinkos; saugos naudojimo metu; apsaugos nuo triukšmo; energijos taupymo ir šilumos išsaugojimo. Visi išvardyti šeši reikalavimai yra perkelti į Lietuvos Respublikos nacionalinį teisės aktą - Statybos įstatymo 4 straipsnio 1 dalį.

Statybos techniniame reglamente „Statinio projektavimas“⁴⁴ (toliau – STR „Statinio projektavimas“) įtvirtinta, kad statinio projektas rengiamas dvejomis stadijomis: iš pradžių parengiamas techninis projektas ir tada – darbo projektas. Techninis projektas susideda iš bendrųjų duomenų, projektinių sprendimų (aiškinamasis raštas, skaičiavimai, brėžiniai) pagal projekto dalis, techninių specifikacijų, įrenginių, gaminių, medžiagų, darbų žiniaraščių ir kitų dokumentų, numatytų STR „Statinio projektavimas“.

Statinio projekto „širdimi“ galėtume pavadinti technines specifikacijas. STR „Statinio projektavimas“⁴⁵ techninės specifikacijos apibrėžiamos kaip projekto dokumentai, kuriuose pateikiamos būtinos projekto sprendinių įgyvendinimo sąlygos; pateikiami statinio (ar jo dalies), inžinerinės sistemos, konstrukcijos, statybos produktų (gaminių ir medžiagų), inžinerinės įrangos (įrenginių, gaminių), statybos ir montavimo darbų techniniai, kokybės, kiti reikalavimai, charakteristikos bei rodikliai. Esant neatitikimams ar prieštaravimams tarp projektinių dokumentų, techninės specifikacijos turi viršenybę prieš kitus, t. y. aiškinamuosius raštus, brėžinius ir sąnaudų kiekių žiniaraščius⁴⁶. Taigi projektiniai dokumentai apsprendžiantys statybos darbų kokybę didžiaja dalimi yra techninės specifikacijos.

Paskesni statinio kokybės reikalavimai gali būti iškelti statybos rangos sutartyje. Joje šalys gali numatyti aukštesnius statybos darbų kokybės reikalavimus negu tai padaryta statinio projektiniuose dokumentuose, o būtent techninėse specifikacijose.

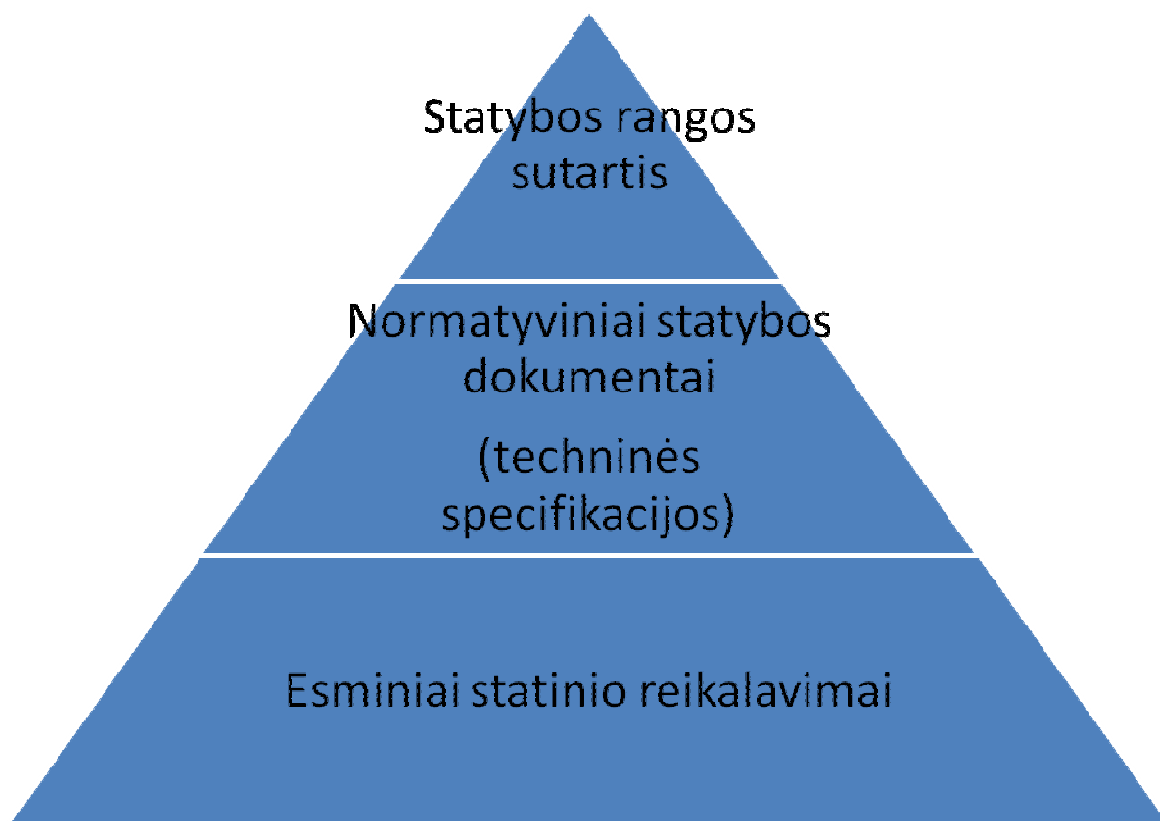
⁴⁴ Patvirtintas Aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1 – 708, Valstybės žinios, 2005, Nr. 4 – 80;

⁴⁵ Statybos techninis reglamentas STR 1.05.06:2005 Statinio projektavimas (su pakeitimais ir papildymais), patvirtintas Aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1 – 708, Valstybės žinios, 2005, Nr. 4 – 80, 6.14 punktas.

⁴⁶ *Ibidem*, 42 punktas.

Vadinasi, statinio kokybiniai reikalavimai įtvirtinami statinio projekte, kuris kaip vienas iš statybos norminių dokumentų remiantis CK 6.684 straipsnio 2 dalimi turi būti nurodomas pačioje statybos rangos sutartyje, ko pasėkoje rangovas prisiima sutartinius įsipareigojimus laikytis statinio projekto, papildomi kokybiniai reikalavimai gali būti numatyti statybos rangos sutartyje. Dėl to toliau magistro darbe darysime prielaidą, kad statybos rangos sutartis apima ir statinio projektą, t. y. statinio projekto sudėtinėje dalyje – techninėje specifikacijoje – įtvirtinti kokybiniai reikalavimai kartu yra ir statybos rangos sutarties kokybiniai reikalavimai.

Rangovas visus statybos darbus privalo atlikti tiksliai pagal sutartį, t. y., pagal statinio projektą ir statybos rangos sutartį, o bet koks nukrypimas nuo juose įtvirtintų kokybinių reikalavimų, išskyrus smulkius nukrypimus, padarytus užsakovo sutikimu, už kuriuos sutartinė civilinė atsakomybė rangovui nekils, bus laikomas nekokybišku rangovo darbu, tai yra, bus sakoma, kad padaryti „darbų trūkumai“.

1 paveikslas. Statinio kokybinių reikalavimų šaltinių piramidė.

Lietuvos Respublikos teisės aktuose, teismų praktikoje bei statybos rangos sutartyje nekokybiškiems rangovo darbams įvardyti vartojama keletas terminų.

Civilinio kodekso 6.695 straipsnyje įtvirtinta, jog rangovui kyla atsakomybė už aukščiau minėtų normatyvinių statybos dokumentų bei sutarties kokybinių reikalavimų nesilaikymą. Šioje teisės normoje rangovo nekokybiškiems darbams apibrėžti vartojama „darbų kokybės“ sąvoka. To paties teisės akto 6.696 straipsnio 1 dalyje, 6.697 straipsnio 3, 4 ir 5 dalyje bei 6.698 straipsnio 1 dalyje nekokybiškiems rangovo darbams apibūdinti vartojamas „defekto“ terminas, tuo tarpu CK 6.694 straipsnio 6 dalyje, 6.699 straipsnio 1 dalyje – „darbų trūkumų“ terminas.

CK XXXIII skyriaus pirmajame skirsnyje, reglamentuojančiame bendrąsias rangos sutarties nuostatas, kurios taikomos atitinkamai ir statybos rangai, nekokybiškam rangovo darbui apibrėžti 6.662, 6.665, 6.666 ir 6.667 straipsniuose vartojamas „darbų trūkumų“, tuo tarpu 6.664 straipsnio 3 dalyje – „defekto“ terminas.

Statybos įstatymo dešimtojo skirsnio 36 straipsnio 2 ir 3 dalyse, reglamentuojančiose rangovo atsakomybę garantiniu terminu, vartojamas „defekto“ terminas.

Normatyviniuose statybos techniniuose dokumentuose – statybos techniniuose reglamentuose⁴⁷ taip pat aptinkamas „defekto“ terminas.

Tuo tarpu Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje apibūdinant rangovo nekokybišką darbą vartojamas visas spektras jau minėtų terminų: „darbų kokybė“, „trūkumai“, „defektai“. Vienoje iš LAT nutarčių⁴⁸ teismas nagrinėjo tarp statybos rangos sutarties šalių kilusį ginčą dėl nekokybiškai įrengtų sporto klubo patalpų. LAT konstatuojamojoje nutarties dalyje, nagrinėdamas rangovo atsakomybės už nekokybišką darbą klausimą, pasisako: „teismo ekspertizės akte duodama išvada, kad, be kita ko, tam tikri darbai yra atlikti su trūkumais, o tam tikrų darbų defektų nenustatyta“. Iš citatos akivaizdu, jog terminus „darbų trūkumai“ ir „defektai“ LAT nutartyje vartoja kaip sinonimus.

Manytume, jog terminas „darbų kokybė“ yra tinkamas vartoti kalbant apie rangovo atliktą darbą: apibrėžiant, ar statybos rangos sutartimi sulogyti darbai atitinka sutartinius

⁴⁷ Statybos techninis reglamentas STR 1.11.01:2002 Statinių pripažinimo tinkamais naudoti tvarka, patvirtinta Aplinkos ministro 2002 m. gegužės 14 d. įsakymu Nr. 242, Valstybės žinios, 2002, Nr. 60 – 2475, Statybos techninis reglamentas STR 1.08.02:2002 Statybos darbai (su pakeitimais ir papildymais), patvirtintas Aplinkos ministro 2002 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 211, Valstybės žinios, 2002, Nr. 54 – 2150.

⁴⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Minestas“ v. UAB „Rialsta“, Nr. 3K-3-317/2009, kat. 44.2.4.1, 44.5.1, 52.3, 112.21;

kokybės reikalavimus, normatyvinių statybos dokumentų reikalavimus. Šis terminas turėtų būti vartojamas kaip bendrai apibūdinantis pagal statybos rangos sutartį atliktų darbų atitikti sutarties reikalavimams bei normatyvinių statybos dokumentų reikalavimams.

Terminai „defektai“ bei „darbų trūkumai“ teisės aktuose, teismų praktikoje bei verslo praktikoje vartojami kaip sinonimai, t. y. nekokybiški darbai gali būti įvardijami tiek kaip „darbų trūkumai“, tiek ir kaip „defektai“.

Lietuvių kalbos žodyne⁴⁹ žodis „trūkumas“ apibrėžiamas kaip taisytinas dalykas, yda, defektas, prie žodžio „defektas“ reikšmės nurodoma, jog tai tarptautinis žodis, reiškiantis trūkumą, ydą. Taigi žodžiai „trūkumas“ ir „defektas“ turi tą pačią reikšmę, t. y. sinonimai.

Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo⁵⁰ 12 straipsnyje „Teisės akto kalba“ įtvirtinta: „Teisės aktai rašomi laikantis bendrinės lietuvių kalbos normų ir teisinės terminijos. Tarptautiniai žodžiai vartojami tik tada, kai lietuvių kalboje nėra šių žodžių atitikmenų“. Remiantis šia teisės norma, nekokybiškiems darbams apibrėžti teisės norminiuose aktuose: Civiliniame kodekse, Statybos įstatyme, statybos techniniuose reglamentuose, terminas „defektas“ turėtų būti pakeistas terminu „darbų trūkumai“.

Taigi valstybė statinio projektui nustato privalomus reikalavimus, susijusius su žmogaus sveikata ir sauga bei aplinkos apsauga (pavyzdžiui, 1988 m. gruodžio 21 d. Europos Bendrijų Taryba priėmė direktyvą „Dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su statybos produktais, derinimo“ Nr. 89/106/EEB). Visi kiti kokybiniai reikalavimai statiniui išreiškiami statinio techninio projekto techninėse specifikacijose ir sutartyje pačių statybos proceso dalyvių (užsakovo (statytojo), projektuotojo, rangovo).⁵¹ Bet koks nukrypimas nuo sutarties ar normatyvinių statybos dokumentų, išskyrus smulkius nukrypimus, padarytus užsakovo sutikimu, už kuriuos rangovui nekyla sutartinė civilinė atsakomybė, yra laikomas nekokybišku rangovo darbu, už kurį kyla sutartinė civilinė rangovo atsakomybė. Teisės aktuose, teismų ir verslo praktikoje nekokybiškiems statybos darbams apibrėžti vartojami terminai „darbų kokybė“, „darbų trūkumai“ bei „defektai“.

⁴⁹ *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vyr. redaktorius KEINYS, Stasys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2005.

⁵⁰ Valstybės žinios, 1995, Nr. 41 – 991;

⁵¹ SKARDINSKAS, Liudvikas. Naujo požiūrio statinio projektas ir jo vieta statybos procese. In *Statyba ir architektūra* [interaktyvus]. 2000, nr. 4 [žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą: <<http://www.asa.lt/cgi-bin/str1.cgi?grp=12>> [žiūrėta 2010-03-26].

Siūlytume palikti vartotinus terminus „darbų kokybė“ bei „darbų trūkumai“, terminas „defektai“, kaip „darbų trūkumai“ sinonimas, neturėtų būti vartojamas.

2.2. Darbų trūkumų nustatymas ir įrodymas

Rangovo darbas, neatitinkantis statybos rangos sutarties, gali būti nustatomas ir įrodomas trimis etapais. Šiais trimis etapais egzistuoja skirtinga darbų trūkumų nustatymo ir įrodymo procedūra.

2.2.1. Darbų trūkumų nustatymas nuo statybos darbų pradžios iki tarpinių arba galutinio darbų perdavimo - priėmimo

Statybos darbų pradžia laikoma diena (tais atvejais, kai pasirinktas rangos statybos organizavimo būdas), kai rangovas po statybvietės priėmimo iš užsakovo pradėjo vykdyti bet kuriuos statybos darbus.⁵² Prasidėjus statyboms, prasideda pirmasis statybos darbų trūkumų nustatymo ir įrodymo etapas, kuomet statybos darbai bus atlikinėjami iki statybos rangos sutarties šalių sutarto tarpinio darbų priėmimo – perdavimo etapo arba, jei tarpiniai darbų perdavimo – priėmimo etapai nenumatyti, iki galutinio darbų perdavimo – priėmimo. Šis etapas taip pat apima ir laikotarpį tarp tarpinių statybos darbų perdavimų – priėmimų.

Civilinio kodekso 6.689 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad užsakovas turi teisę kontroliuoti ir prižiūrėti atliekamų statybos darbų eigą ir kokybę, statybos darbų grafiko laikymąsi, rangovo tiekiamų medžiagų kokybę, užsakovo perduodamų medžiagų naudojimą. Šioje normoje nustatytos bendrosios užsakovo teisės, kuriomis užtikrinama jo interesų ekonomiškiausiomis sąlygomis gauti kokybišką darbų rezultatą sulygtais terminais

⁵² Statybos techninis reglamentas STR 1.08.02:2002 Statybos darbai (su pakeitimais ir papildymais), patvirtintas Aplinkos ministro 2002 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 211, Valstybės žinios, 2002, Nr. 54 – 2150, 27 punktas.

apsauga.⁵³ Tačiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo praktikoje ne kartą yra pabrėžęs, jog tai ne tik užsakovo teisė, bet ir pareiga.⁵⁴

Statybos įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad statinio (išskyrus nesudėtingą) statybos techninė priežiūra yra privaloma. Statinio statybos techninė priežiūra – užsakovo organizuota statinio statybos priežiūra (nuo statinio statybos pradžios iki statinio pripažinimo tinkamu naudoti), kurios tikslas – kontroliuoti, ar statinys statomas pagal statinio projektą, statybos rangos sutarties (kai statyba vykdoma rangos būdu), įstatymų, kitų teisės aktų, taip pat normatyvinių statybos techninių dokumentų, normatyvinių statinio saugos ir paskirties dokumentų reikalavimus).⁵⁵ Ši užsakovo pareiga įgyvendinama per Statybos įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 5 punkte minimą statybos dalyvį – statinio statybos techninį prižiūrėtoją, kuris privalo tikrinti, kad statybos darbai būtų atliekami tiksliai pagal statybos rangos sutartį, t. y. tikrinti atliktų statybos darbų kokybę.

Šiuo pirmuoju rangovo civilinės atsakomybės etapu, kuris tęsiasi nuo statybos darbų pradžios iki tarpinio arba galutinio darbų perdavimo – priėmimo, rangovo padaryti statybos darbų trūkumai gali būti nustatomi užsakovui atliekant statinio statybos techninę priežiūrą, o būtent statybos darbus prižiūrint užsakovo įgaliotam statinio statybos techniniam prižiūrėtojui.

2.2.2. Darbų trūkumų nustatymas tarpinio arba galutinio darbų perdavimo – priėmimo metu

Rangovui atlikus tam tikrą statybos rangos sutartyje numatytą darbų dalį arba atlikus visus statybos darbus, prasideda antrasis etapas – statybos darbų perdavimas – priėmimas.

Civilinio kodekso 6.694 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad įstatymų ar statybos rangos sutarties numatytais atvejais, taip pat kai to reikalauja darbų pobūdis, prieš priimant darbų

⁵³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. spalio 26 d. nutartis civilinėje byloje *BUAB „Vedina“ v. UAB „Ersta“*, Nr. 3K-3-465/2009, kat. 42.8, 114.11, 52.3.

⁵⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje *E. V. įmonė v. AB „Hermis investicija“*, Nr. 3K-3-685/2004, kat. 47.3, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. spalio 26 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Ampolis“ v. UAB „Senovė“*, Nr. 3K-3-505/2004, kat. 47.3, 31.5, 31.4, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. gruodžio 3 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Ampolis“ v. UAB „Senovė“*, Nr. 3K-3-1164/2003, kat. 47.3;

⁵⁵ Lietuvos Respublikos statybos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1996, Nr. 32 – 788, 2 straipsnio 38 dalis.

rezultatą turi būti atliekami bandymai bei kontroliniai matavimai. To paties teisės akto 6.662 straipsnio 5 dalyje tvirtinta, kad priimant atliktus darbus tarp užsakovo ir rangovo kilus ginčui dėl darbo trūkumų, kiekviena šalis turi teisę reikalauti skirti ekspertizę. Statybos darbų perdavimo – priėmimo etape darbų trūkumai gali būti nustatyti tokiais būdais ir metodais:

- a) „Vizualiai – kai galima matyti atliktų statybos darbų padėtį, fiziniai ir mechaniniai bandymai neatliekami;
- b) Tiesinių parametrų matavimas – kai sumontuotos konstrukcijos, statinio dalys tikrinamos geodeziniais prietaisais, matuojamos juosta, rulete ir panašiai;
- c) Natūriniais bandymais – aprovus konstrukcijas išorės apkrova matuojamos gautosios deformacijos ir lyginamos su apskaičiuotomis;
- d) Mechaniniais ardomaisiais (destrukciniais) metodais, atliekamais laboratorijose. Įvairių darbų metu atrinkti bandymų pavyzdžiai (išpjauta iš konstrukcijų armatūra, betono, skiedinio bandiniai ir panašiai) arba ištisos konstrukcijos (pavyzdžiui, surenkamosios gelžbetoninės) bandomi tokia apkrova, kad suirtų;
- e) Fizikiniais neardomaisiais metodais – impulsiniais ultragarsiniais, radiometriniais (radioizotopiniais), mechaniniais neardomaisiais, magnetiniais, elektromagnetiniais.“⁵⁶

STR „Statybos darbai“⁵⁷ 28 punktas numato, kad statinio (jo dalies) statybos darbų pabaiga laikoma diena, kai užbaigti visi statinio projekte numatyti statybos darbai, o statinio (jo dalies) statybos pabaiga – diena, kai statinys (jo dalis) nustatyta tvarka pripažįstamas tinkamu naudoti. Statinio pripažinimas tinkamu naudoti yra ypatingai svarbus, kadangi „statinių, nepripažintų tinkamais naudoti pagal Statybos įstatymo ir STR 1.11.01:2000⁵⁸ tvarką, naudojimas yra draudžiamas ir užtraukia įstatymais nustatytą atsakomybę“⁵⁹. Tinkamas naudoti statinys – toks statinys, kuris atitinka projektą, tenkina esminius statinio

⁵⁶ ZAVADSKAS, Edmundas Kazimieras, *et al.* *Statybos organizavimas*. 2-asis leid. Vilnius: Technika, 2009, p. 226.

⁵⁷ Statybos techninis reglamentas STR 1.08.02:2002 Statybos darbai (su pakeitimais ir papildymais), patvirtintas Aplinkos ministro 2002 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 211, Valstybės žinios, 2002, Nr. 54 – 2150;

⁵⁸ Šiuo metu galioja: Statybos techninis reglamentas STR 1.11.01:2002 Statinių pripažinimo tinkamais naudoti tvarka, patvirtinta Aplinkos ministro 2002 m. gegužės 14 d. įsakymu Nr. 242, Valstybės žinios, 2002, Nr. 60 – 2475;

⁵⁹ MITKUS, Sigitas. *Statybos teisė: vadovėlis*. Vilnius: Technika, 2002, p. 189.

reikalavimus ir gali būti saugiai naudojamas pagal paskirtį.⁶⁰ Statinio pripažinimas tinkamu naudoti – nustatyta tvarka sudarytos komisijos atliekamas patikrinimas ir patvirtinimas, kad statinys pastatytas pagal statinio projektą ir yra tinkamai įvykdyti statinio projekto sprendiniai, kurie lemia statinio atitiktį Statybos įstatymo nustatytiems statinio esminiams reikalavimams.⁶¹ Statinio pripažinimo tinkamu naudoti procedūros metu teisės aktų nustatyta tvarka sudaryta komisija patikrina, be kita ko, statinio atitiktį statinio projektui ir pagal tai įvertina statinio tinkamumą naudoti. Pasirinkus rangos statybos organizavimo būdą, statinių pripažinimu tinkamais naudoti rūpinasi užsakovas kartu su rangovu.⁶² Be kitų pareigų užsakovas ir rangovas privalo teisės aktų nustatyta tvarka sudarytai statinio pripažinimo tinkamu naudoti komisijai sudaryti tinkamas sąlygas pastarosios nurodytiems atliktų statybos darbų bandymams atlikti, kadangi „komisija turi teisę atrankos būdu patikrinti statinio dalių, konstrukcijų, elementų, inžinerinių sistemų ir kt. atitiktį statytojo (užsakovo) pateiktiems dokumentams“⁶³ ir tokiu būdu nustatyti statybos darbų trūkumus, tarp jų ir darbų trūkumus pagal sutartį. Taigi statinio pripažinimo tinkamu naudoti procedūra yra viena iš galimų rangovo padarytų statybos darbų trūkumų nustatymo procedūrų.

2.2.3. Darbų trūkumų nustatymas ir įrodymas garantiniu terminu

Rangovo atsakomybė už darbų kokybę išlieka ir pasibaigus statybos rangos sutarčiai.⁶⁴ O būtent pasibaigus užsakovo ir rangovo sutartiniams teisiniams santykiams prasideda trečiasis statybos darbų trūkumų nustatymo etapas – garantinis terminas. Garantinis terminas – tai įstatymo arba šalių susitarimu nustatytas terminas, per kurį galioja vienos iš sutarties šalių garantija, kad perduotas ir tinkamai naudojamas daiktas atitinka sutartyje bei daiktų kokybę

⁶⁰ Statybos techninis reglamentas STR 1.11.01:2002 Statinių pripažinimo tinkamais naudoti tvarka, patvirtinta Aplinkos ministro 2002 m. gegužės 14 d. įsakymu Nr. 242, Valstybės žinios, 2002, Nr. 60 – 2475, 9.1 punktas.

⁶¹ Statybos techninis reglamentas STR 1.11.01:2002 Statinių pripažinimo tinkamais naudoti tvarka, patvirtinta Aplinkos ministro 2002 m. gegužės 14 d. įsakymu Nr. 242, Valstybės žinios, 2002, Nr. 60 – 2475, 9.6 punktas.

⁶² MITKUS, Sigitas. *Statybos teisė: vadovėlis*. Vilnius: Technika, 2002, p. 189.

⁶³ Statybos techninis reglamentas STR 1.11.01:2002 Statinių pripažinimo tinkamais naudoti tvarka, patvirtinta Aplinkos ministro 2002 m. gegužės 14 d. įsakymu Nr. 242, Valstybės žinios, 2002, Nr. 60 – 2475, 16 punktas.

⁶⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje *AB If P&C Insurance AS v. UAB „Įrengimas“*, Nr. 3K-3-516/2009, kat. 44.2, 52.3, 54.1, 114.4, 114.11, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 14 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „ŽVC“ v. UAB „Pineka“*, Nr. 2A-274/2009.

reglamentuojančiuose dokumentuose nustatytus kokybės reikalavimus bei galės patikimai tarnauti arba būti patikimai naudojamas.⁶⁵

Lietuvos Respublikos teisės aktuose skirtingai apibrėžiamas garantinio termino skaičiavimo pradžios momentas. Civilinio kodekso 6.698 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog nustatytos trukmės garantiniai terminai pradedami skaičiuoti nuo darbų rezultato atidavimo naudoti dienos. Statybos įstatymo 36 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad statinio garantiniai terminai negali būti trumpesni kaip 5 metai, paslėptų statinio elementų (konstrukcijų, vamzdinių ir kt.) – 10 metų, o jeigu buvo nustatyta šiuose elementuose tyčia paslėptų defektų, – 20 metų, skaičiuojant nuo statinio pripažinimo tinkamu naudoti. Kyla klausimas, ar darbų rezultato atidavimo naudoti diena, kaip tai yra įvardinta Civiliniame kodekse, laikoma diena, kuomet statybos darbai buvo perduoti pagal priėmimo – perdavimo aktą ar teisės aktų nustatyta tvarka atlikto statinio pripažinimo tinkamu naudoti diena.

LAT savo praktikoje yra išaiškinęs, kad „darbų kokybės garantinis terminas pradedamas skaičiuoti nuo darbų rezultato atidavimo naudoti dienos. Darbų rezultato atidavimas naudoti suprantamas kaip darbų rezultato statinio pripažinimas tinkamu naudoti Statybos įstatymo 24 straipsnio nustatyta tvarka“⁶⁶.

Reikia pažymėti, jog tokiu atveju rangovo atliktų statybos darbų, kuriuos užsakovas perėmė dalimis, jeigu tai numatyta pagal statybos rangos sutartį, garantinis terminas bus pradėtas skaičiuoti nuo viso statinio pripažinimo tinkamu naudoti.

Taigi remiantis Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimu CK⁶⁷ ir Statybos įstatymo⁶⁸ (penkerių metų; dešimties metų, esant paslėptų statinio elementų (konstrukcijų, vamzdinių ir kt.); dvidešimties metų, esant tyčia paslėptų terminų) arba statybos rangos sutarties nustatyti ilgesni garantiniai terminai pradedami skaičiuoti nuo statinio pripažinimo tinkamu naudoti.

⁶⁵ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 14 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „ŽVC“ v. UAB „Pineka“*, Nr. 2A-274/2009.

⁶⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje *A. S. II v. UAB „Abuva“*, Nr. 3K-3-538/2005, kat. 24.2, 52.3.

⁶⁷ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74 – 2262, 6.698 straipsnio 1 dalis.

⁶⁸ Lietuvos Respublikos statybos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1996, Nr. 32 – 788, 36 straipsnio 1 dalis.

Pagrindinis garantinio termino tikslas yra ištaisyti padarytus darbų trūkumus.⁶⁹ Civilinio kodekso 6.697 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad rangovas, jeigu ko kita nenustato statybos rangos sutartis, per visą garantinį laiką užtikrina, kad statybos objektas atitinka normatyvinių statybos dokumentų nustatytus rodiklius ir yra tinkamas naudoti pagal sutartyje nustatytą paskirtį. Dėl statybos rangos sutartimi sulygstamų darbų specifikos atliktų darbų trūkumai, jeigu jie nėra akivaizdūs, ne visada gali būti nustatyti apžiūrėjus, atlikus bandymus ar kontrolinius matavimus, kartais net ir statybos darbų perdavimo – priėmimo ar statinio pripažinimo tinkamu naudoti metu esantys trūkumai gali būti nepastebėti. Be to, statybos darbų trūkumai gali atsirasti po darbų perdavimo – priėmimo ir statinio pripažinimo tinkamu naudoti.

Pavyzdžiui, 2009 m. spalio 16 d. LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija nagrinėjo civilinę bylą⁷⁰, kurioje kilo ginčas iš tarp bylos šalių sudarytos statybos rangos sutarties dėl fasadų apdailos darbų. Ieškovo teigimu atsakovas nekokybiškai atliko sutartus rangos darbus įrengiant skardinius stogo parapetus, kadangi lyjant lietui iš atskirų stogo dangos plotų į vidų tekėjo vanduo. LAT konstatavo, jog tokiu atveju, kuomet statybos rangos sutarties dalykas – stogo uždengimas, užtikrinant galimybę jį tinkamai naudoti pagal paskirtį – statinio apsaugai nuo atmosferinių kritulių poveikio, yra apsunkinama galimybė fiksuoti galimus darbų trūkumus atliktų darbų priėmimo metu, todėl užsakovas nepraranda teisės remtis šių trūkumų faktų garantinio termino laikotarpiu. Iš šios LAT nutarties matyti, kad tam tikri rangovo padaryti darbų trūkumai dėl objektyvių priežasčių negali būti nustatyti darbų perdavimo – priėmimo metu, o paaiškėja tik atsitikus tam tikrai situacijai, pavyzdžiui, kaip minėtoje byloje, prasidėjus liūčiai paaiškėja, jog pastato stogas nebuvo uždengtas pakankamai sandariai ir dėl to lietaus vanduo patenka į pastato vidų.

Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso⁷¹ (toliau – Civilinio proceso kodeksas) 12 straipsnyje įtvirtintas civilinio proceso rungtimosi principas: kiekviena šalis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų ar atsikirtimų pagrindu. Tai bendrasis principas.

⁶⁹ OYEDELE, Olufemi. Managing Construction Defects. In *SciTopics* [interaktyvus]. 2009-12-01 [žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą: <http://www.scitopics.com/Managing_Construction_Defects.html> [žiūrėta 2010-03-16].

⁷⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Universali arena“ v. UAB „Sofritas“*, Nr. 3K-3-431/2009, kat. 52.3;

⁷¹ Valstybės žinios, 2002, Nr. 36 – 1340;

Civilinio kodekso 6.697 straipsnio 3 dalyje numatyta šio principo išimtis: rangovas, projektuotojas ir statybos techninis prižiūrėtojas atsako už darbų trūkumus, nustatytus per garantinį laikotarpį, jeigu neįrodo, kad jie atsirado dėl objekto ar jo dalių normalaus nusidėvėjimo, jo netinkamo naudojimo ar užsakovo arba jo pasamdytų asmenų netinkamai atlikto remonto arba dėl užsakovo ar jo pasamdytų asmenų kitokių kaltų veiksmų.

Taigi ši materialinės teisės norma reiškia specifinį įrodinėjimo naštos pasiskirstymą teisme sprendžiant ginčus dėl garantiniu laikotarpiu atsiradusių statybos darbų trūkumų.⁷² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyse⁷³ akcentuojama, kad tokio ginčo atveju netaikomos bendrosios procesinės įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklės; užsakovas privalo įrodyti tik darbų trūkumų faktą ir neprivalo įrodinėti rangovo neteisėtų veiksmų ir priežastinio ryšio tarp neteisėtų veiksmų ir žalos; tuo tarpu rangovas, siekdamas išvengti atsakomybės, turi įrodyti, kad darbų trūkumai atsirado dėl objekto ar jo dalių normalaus nusidėvėjimo, jo netinkamo naudojimo ar užsakovo arba jo pasamdytų asmenų netinkamai atlikto remonto arba dėl užsakovo ar jo pasamdytų asmenų kitokių kaltų veiksmų. Ši nuostata nustato, kad darbų trūkumų faktą privalo įrodyti užsakovas, bet jų susidarymo priežastis, šalinančias rangovo atsakomybę, privalo įrodyti rangovas.

Neretai rangovo atliktų statybos darbų trūkumai gali būti nustatyti tik garantinio termino metu. Garantinis terminas, pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktiką, pradedamas skaičiuoti ne nuo statybos darbų perdavimo – perėmimo akto pasirašymo dienos, bet nuo statinio pripažinimo tinkamu naudoti Statybos įstatymo 24 straipsnio nustatyta tvarka. LAT savo praktikoje taip pat yra išaiškinęs, jog ginčo tarp rangovo ir užsakovo dėl garantiniu laikotarpiu atsiradusių statybos darbų trūkumų atveju netaikomos bendrosios procesinės įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklės: užsakovas privalo įrodyti tik darbų trūkumų faktą, bet jų susidarymo priežastis, šalinančias rangovo atsakomybę, privalo įrodyti rangovas.

⁷² Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 14 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „ŽVC“ v. UAB „Pineka“*, Nr. 2A-274/2009.

⁷³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje *AB „Panevėžio statybos trestas“ v. UAB AK „Aviabtika“*, Nr. 3K-3-652/2004, kat. 18.2, 47.3, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. lapkričio 11 d. nutartis civilinėje byloje *E. M. v. UAB „Mindija“*, Nr. 3K-3-371/2005, kat. 52.3, 121.11.

2.3. Atsakomybė priklausomai nuo darbų trūkumų nustatymo laiko

Rangovo sutartinė atsakomybė už padarytus statybos darbų trūkumus yra specifinė. Jos specifiškumą nulemia ne tik ypatingai ilgas atsakomybės laikas – pagal įstatymą rangovas už tam tikrus padarytus darbų trūkumus atsako net iki dvidešimties metų po sutarties pasibaigimo, bet ir tai, jog rangovo sutartinė civilinė atsakomybė už padarytus darbų trūkumus priklauso nuo darbų trūkumų nustatymo laiko.

2.3.1. Darbų trūkumai, nustatomi nuo statybos darbų pradžios iki tarpinių arba galutinio darbų perdavimo – priėmimo

Kaip jau aptarta magistro darbo 2.2.1. dalyje, užsakovas, remiantis Civilinio kodekso 6.689 straipsniu bei Statybos įstatymo 30 straipsniu, turi teisę, kartu ir pareigą, atlikti statinio (išskyrus nesudėtingą) statybos techninę priežiūrą, kurios metu, be kita ko, kontroliuojama rangovo atliekamų darbų kokybė.

CK 6.689 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog užsakovui pastebėjus atliekamų darbų neatitiktį sutarties sąlygoms, užsakovas privalo nedelsiant apie tai pranešti rangovui. Nepranešęs apie pastebėtus trūkumus, užsakovas netenka teisės jais remtis ateityje, t. y. nepasinaudojimas šia teise užsakovui sukelia tam tikras pareigas.⁷⁴ Vadinasi, rangovo atsakomybė už darbų trūkumus iki tarpinio arba galutinio darbų perdavimo – priėmimo, o taip pat tarp tarpinių darbų perdavimų - priėmimų priklauso nuo statinio statybos techninio prižiūrėtojo: jam pastebėjus darbų trūkumus ir to nedelsiant nepranešus rangovui, užsakovui atsiranda pareiga šiais trūkumais nesiremti ateityje, tuo pačiu rangovo atsakomybė už tokius trūkumus ateityje likviduojama. Tačiau praktikoje tokia situacija vargu, ar įsivaizduojama. Užsakovo atstovui statinio statybos techniniam prižiūrėtojų nustačius darbų trūkumus ir to nedelsiant nepranešus rangovui, netgi gali būti nežinoma, kad trūkumai buvo pastebėti, o jei ir bus žinoma, kyla klausimas, kaip rangovas įrodys statinio statybos techninio prižiūrėtojo darbų trūkumų nustatymo faktą. Taip pat teisės aktai nepateikia, o teismų praktika neišaiškina, koks laiko tarpas atitinka CK vartojamą terminą „nedelsdamas“ bei kokia forma turėtų būti atliekamas pranešimas apie pastebėtus trūkumus. Manytume, jog tinkamas

⁷⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Glijas“ v. UAB „Sernetas“, Nr. 3K-3-484/2007, kat. 42.8, 110.4, 42.11.1, 52.3.

pranešimas apie pastebėtus trūkumus turėtų būti pateikiamas rašytinės pretenzijos forma bei, atsižvelgiant į statybos rangos sutarties teisinių santykių specifiškumą ir didelį dinamiškumą, informuojant elektroniniu paštu tai padarant ne vėliau nei per keletą dienų.

Taigi CK 6.689 straipsnio 2 dalyje numatyta užsakovo pareiga nedelsiant pranešti rangovui apie pastebėtus statybos darbų trūkumus galėtų veikti kaip prevencinė priemonė, skatinanti statybos rangos sutarties šalių bendradarbiavimą, tačiau praktikoje vargu, ar įsivaizduojamas šios nuostatos pritaikomas bei tikslingumas, kadangi neaišku, koku būdu rangovas galėtų įrodyti, jog statybos darbų trūkumus užsakovas tikrai nustatė bei kodėl užsakovui nedelsiant neatlikus pranešimo turėtų būti eliminuojama jo atsakomybė už statybos darbų trūkumus, taip pat nei teisės norminiuose aktuose, nei teismų praktikoje nėra išaiškinta, koks laiko tarpas reikštų pranešimą „nedelsiant“.

2.3.2. Darbų trūkumai, nustatomi tarpinio arba galutinio darbų perdavimo – perėmimo metu

Statybos darbų trūkumai gali būti nustatyti antrajame, darbų perdavimo – priėmimo, etape. Kaip buvo aptarta magistro darbo 2.2.2. dalyje, vykstant darbų perdavimui – perėmimui, siekiant nustatyti atliktų darbų trūkumus gali būti atlikti bandymai, kontroliniai matavimai, jei tai numatyta įstatyme, sutartyje arba jei to reikalauja darbų pobūdis, taip pat gali būti paskirta ekspertizė. Praktikoje priimant rangovo atliktus darbus pagal statybos rangos sutartį ne visada įmanoma nustatyti visus darbų trūkumus dėl objektyvių priežasčių, todėl kai kurie iš jų gali paaiškėti tik trečiajame, garantinio termino, etape.

Teisės doktrinoje darbų trūkumai, kylantys iš statybos rangos sutarties, klasifikuojami į latentinius (paslėptus) ir akivaizdžius⁷⁵. Šis statybos darbų trūkumų kvalifikavimas atsispindi Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse.

⁷⁵ GIBBS, Kenneth; HUNT, Gordon. *California Construction Law*. [interaktyvus]. 1999 [žiūrėta 2010-03-26].

Prieiga per internetą:

<http://books.google.lt/books?id=fQWsZOyN4eYC&pg=PR9&lpg=PR9&dq=kenneth+c.+gibbs+gordon+hunt+california+construction+law&source=bl&ots=1VqQ8lb6YV&sig=n4Q2Qval8D6c3hgbDkuG30UcVVM&hl=lt&ei=-vytS96TJoS94ga7tPTEDw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CAYQ6AEwAA#v=onepage&q=&f=false> [žiūrėta 2010-03-26], p. 192.

Civilinio kodekso 6.662 straipsnio 3 dalyje, reglamentuojančioje bendrąsias rangos sutarties nuostatas, numatyta, jog užsakovas, priėmęs darbą jo nepatikrinęs, netenka teisės remtis darbo trūkumų faktu, kurie galėjo būti nustatyti normaliai priimant darbą (t. y. akivaizdūs trūkumai), jeigu sutartis nenustato ko kita. Kitaip tariant, rangovui nekyla sutartinė civilinė atsakomybė už darbų trūkumus, kuriuos užsakovas galėjo pastebėti priimant darbų rezultatą, tačiau trūkumai nebuvo nustatyti dėl užsakovo neatlikto darbų patikrinimo.

Ir atvirkščiai – Civilinio kodekso 6.662 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta, kad užsakovui išlieka teisė remtis darbų trūkumų faktu, jeigu tie trūkumai negalėjo būti nustatyti normaliai priimant darbą (t. y. paslėpti trūkumai), taip pat jei jie rangovo buvo tyčia paslėpti.

Lietuvos apeliaciniame teisme nagrinėta civilinė byla⁷⁶, kurioje buvo keliamas klausimas dėl darbų trūkumų, kylančių iš ginčo šalių sudarytos statybos rangos sutarties, pobūdžio nustatymo. Statybos rangos sutartis buvo sudaryta dėl rąstinio namo statybos: rangovas įsipareigojo savo rizika atlikti namo pamatų, rąstinių sienų ir stogo statybą. Užsakovas, nenurodydamas darbų trūkumų, priėmė rangovo atliktus darbus – išlietus rąstinio namo pamatus, kurie, kaip vėliau paaiškėjo, neatitiko brėžiniuose numatytų parametrų (buvo sumažinti). Šioje civilinėje byloje buvo konstatuota, kad darbų trūkumas, t. y. per maži namo pamatai, galėjo būti nustatytas normaliai priimant darbą (pavyzdžiui, apmatuojant pamatus), kitaip tariant, buvo konstatuota, jog padarytas darbų trūkumas yra akivaizdus.

Kitoje civilinėje byloje⁷⁷ ginčas kilo dėl nekokybiškai atliktų statybos rangos darbų, įrengiant skardinius stogo parapetus. LAT šioje civilinėje byloje konstatavo, rangos sutarties dalykas – stogo uždengimas, užtikrinant galimybę jį tinkamai naudoti pagal paskirtį – statinio apsaugai nuo atmosferinių kritulių poveikio, apsunkina galimybę fiksuoti galimus darbų trūkumus atliktų darbų priėmimo metu, todėl atmosferinių kritulių poveikyje paaiškėję darbų trūkumai pagrįstai gali būti vertinami kaip nebuvę akivaizdūs darbų atlikimo metu. Panaši civilinė byla⁷⁸ nagrinėta Lietuvos apeliaciniame teisme. Statybos rangos sutartis tarp ginčo šalių buvo sudaryta dėl stogo rekonstrukcijos darbų, o būtent rangovas įsipareigojo nuardyti seną stogo dangą, sustatyti gegnes, jas grebėstuoti ir apšiltinti, sumontuoti naują stogo dangą,

⁷⁶ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje *D. R. v. UAB „Minduvos statyba“*, Nr. 2A-690/2009.

⁷⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Universali arena“ v. UAB „Sofritas“*, Nr. 3K-3-431/2009, kat. 52.3.

⁷⁸ Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. gruodžio 8 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Vigleta“ v. G. U. įmonė*, Nr. 2A-565/2008.

įrengti lietaus nuvedimo sistemą ir atlikti kaminų skardinimo darbus. Praėjus laiko tarpui po darbų perdavimo – priėmimo paaiškėjo, kad atlikti stogo rekonstrukcijos darbai yra nekokybiški, nes konstrukcijos drėko, pradėjo rinktis kondensatas, ėmė pelyti ir pūti apšiltinamoji vata, stogą laikančios konstrukcijos. Teisėjų kolegija konstatavo, kad rangovo atliktų darbų trūkumai priskirtini prie paslėptų trūkumų (drėgmė pradėjo kauptis vėliau ir tai buvo pastebėta, kai pradėjo pelyti mineralinės vatos plokštės).

LAT sprendė civilinėje byloje⁷⁹ dėl ginčo, kilusio iš skerdyklos pastato su pagalbinėmis patalpomis statybos rangos sutarties, konstatavo, kad rangovo atliktų darbų trūkumai, – įtrūkimai sienose, drėkstanti dušo patalpos siena, stogo dangos vidinėje pusėje besikondensuojantis vanduo, negalėjo būti nustatyti darbų priėmimo metu ir todėl yra paslėpti trūkumai.

Rangovo atsakomybė diferencijuojama priklausomai nuo statybos darbų trūkumų pobūdžio. Rangovas neatsako už darbų trūkumus, nustatytus po darbų perdavimo - priėmimo, jeigu jie yra akivaizdūs, t. y. galėjo būti nustatyti užsakovui normaliai priimant darbą. Žinoma, CK 6.662 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad sutarties šalys gali susitarti ir kitaip, o būtent gali būti susitarta, jog rangovas po darbų perdavimo – priėmimo atsako ir už akivaizdžius darbų trūkumus. Išnagrinėjus viešai skelbiamą Lietuvos apeliacinės ir kasacinės instancijos teismų praktiką, matyti, jog absoliučioje daugumoje civilinių bylų teismui nagrinėjant klausimą dėl iš statybos rangos sutarties kylančių darbų trūkumų pobūdžio buvo konstatuota, jog darbų trūkumai yra paslėpti. Statybos darbų trūkumus pripažinus paslėptais, rangovo atsakomybė išlieka ir po darbų perdavimo – priėmimo, tai yra užsakovui išlieka teisė jais remtis ir po darbų perdavimo – priėmimo.

⁷⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Laugina“ v. UAB „Agaras“, Nr. 3K-3-585/2008, kat. 52.3, 114.3, 114.11, 116.1.

2.3.3. Darbų trūkumai, nustatomi garantinio termino metu

Rangovo atsakomybė už darbų kokybę išlieka pasibaigus statybos rangos sutarčiai.⁸⁰ Rangovas už savo nekokybišką darbą atsakys visą Civilinio kodekso 6.698 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą garantinį terminą (arba dar ilgiau, jei remiantis CK 6.697 straipsnio 2 dalimi, šalys susitarė dėl prailginto garantinio termino).

Atsižvelgiant į tai, kas buvo analizuota anksčiau, rangovui kils sutartinė civilinė atsakomybė už darbų trūkumus CK 6.698 straipsnio 1 dalyje įtvirtintais garantiniais terminais, jeigu jis neįrodys, kad trūkumai yra akivaizdūs (CK 6.662 straipsnio 3 dalis), kadangi, kaip jau buvo aptarta anksčiau, vėlesnės nei statybos darbų perdavimo – priėmimo metu užsakovo pareikštos pretenzijos dėl akivaizdžių trūkumų yra negalimos. Vadinas, garantiniu terminu užsakovas turi teisę reikšti pretenzijas rangovui tik dėl paslėptų darbų trūkumų (CK 6.662 straipsnio 4 dalis).

Rangovas atsako už darbų trūkumus, kurie nustatomi per penkerius metus, jei jie nėra paslėptuose statinio elementuose ar paslėpti tyčia.⁸¹ Tai yra, CK 6.698 straipsnio 1 dalies 1 punkte numatyta, kad darbų trūkumams taikomas penkerių metų garantinis terminas, 2 punkte įtvirtintas specialus – dešimties metų – garantinis terminas paslėptų statinio elementų (konstrukcijų, vamzdinių ir kt.) darbų trūkumams, 3 punkte – dvidešimties metų trukmės garantinis terminas tyčia rangovo paslėptiems darbų trūkumams.

Svarbus aspektas, jog užsakovas per garantinį terminą nustatęs statybos darbų trūkumus, privalo per protingą terminą nuo jų nustatymo pareikšti pretenziją rangovui⁸². Po pretenzijos pareiškimo, remiantis CK 6.667 straipsnio 3 dalimi, kurioje numatyta, kad tais atvejais, kai įstatymas ar rangos sutartis numato garantinį terminą, ieškinio senaties terminas prasideda nuo pareiškimo apie trūkumus dienos, pradedamas skaičiuoti Civilinio kodekso XXXIII skyriaus, įtvirtinančio bendrąsias rangos sutarties nuostatas, 6.667 straipsnio 1 dalies numatytas sutrumpintas vienerių metų ieškinio senaties terminas.

⁸⁰ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje *AB If P&C Insurance AS v. UAB „Įrengimas“*, Nr. 3K-3-516/2009, kat. 44.2, 52.3, 54.1, 114.4, 114.11, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 14 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „ŽVC“ v. UAB „Pineka“*, Nr. 2A-274/2009.

⁸¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje *AB „Panevėžio statybos trestas“ v. UAB AK „Aviabaltika“*, Nr. 3K-3-652/2004, kat. 18.2, 47.3.

⁸² Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74 – 2262, 6.697 straipsnio 5 dalis.

Taigi užsakovas gali reikšti pretenzijas rangovui dėl per garantiniu terminu paaiškėjusių statybos darbų trūkumų tik tada, jei trūkumai yra paslėpti.

III. SUTARTINĖ CIVILINĖ RANGOVO ATSAKOMYBĖ UŽ DARBŲ TRŪKUMUS PAGAL FIDIC STANDARTINIUS STATYBOS SUTARČIŲ MODELIOUS

3.1. FIDIC samprata

Tarptautinė inžinierių konsultantų federacija – FIDIC (pranc. – *The Fédération Internationale des Ingénieurs-Conseils*) (toliau – FIDIC) – plačiai žinoma ne tik Europoje, bet ir visame pasaulyje. Šiandien FIDIC narėmis yra 123 pasaulio valstybių, tarp jų ir Lietuvos, asociacijos, vienijančios inžinierius konsultantus.

FIDIC atsirado bene prieš šimtmetį – 1913 metais, Belgijoje. Šią federaciją įkūrė trijų FIDIC pirmtakių valstybių – Prancūzijos, Belgijos ir Šveicarijos – nacionalinės inžinierių konsultantų asociacijos, siekdamos remti bendrus profesinius asociacijos narių interesus ir platinti juos dominančią informaciją.

1949 metais prie FIDIC prisijungė Jungtinė Karalystė. Jungtinės Karalystės tapimas FIDIC nare davė akstiną standartinių statybos inžinerijos sutarčių formų sukūrimo procesui.⁸³ Pirmasis FIDIC standartinių statybos sutarties sąlygų leidimas įvyko 1957 metais.⁸⁴ Kiek vėliau, 1963 metais, kadangi vienas iš sunkumų susijusių su pirmuoju FIDIC standartinių sutarties sąlygų leidimu buvo tas, kad sutartis buvo grindžiama aukštu detalumo laipsniu primetamu rangovui iš užsakovo ar inžinieriaus pusės, kas sąlygojo sutarties sąlygų didesnę tinkamumą tokiems inžineriniams ir infrastruktūros projektams kaip kelių tiesimas, tiltų, tunelių statymas ir panašiai, buvo išleista antroji – Geltonoji – knyga (ang. – *Conditions of Contract for Electrical and Mechanical Works*). Šios dvi knygos, šiaudien žinomos kaip Senoji raudonoji knyga (ang. – *The Old Red Book*) ir Senoji geltonoji knyga (ang. – *The Old Yellow Book*), keletą kartų buvo keičiamos, tobulinamos, leidžiamos naujais leidimais, kol praeito šimtmečio paskutiniojo dešimtmečio viduryje, „pripažinus, kad statybos projektų įsigijimo ir vykdymo metodikoje reikalingi tam tikri pakeitimai, buvo nuspręsta peržiūrėti

⁸³ REILLY, Fiona; TWEEDDALE, Andrew. FIDIC's New Suite of Contracts. In *Construction Law Journal* [interaktyvus]. 2000, nr. 16(3) [žiūrėta 2010-03-20], p. 187-198. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>> [žiūrėta 2010-03-20].

⁸⁴ GLOVER, Jeremy. FIDIC: an overview. [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą: <http://www1.fidic.org/resources/contracts/FIDIC_overview%20glover07.html> [žiūrėta 2010-03-26].

sutarčių formas ir pakeisti jas taip, kad atitiktų naujausią gerą praktiką⁸⁵, FIDIC sudarė Darbo grupę, kuriai pavedė atnaujinti Raudonąją ir Geltonąją knygas.

Buvo nuspręsta, kad ankstesnė šių, Raudonosios ir Geltonosios, knygų koncepcija turi pasikeisti, o šių knygų pritaikomumas pasidaryti platesnis: iki tol Raudonoji buvo skirta statybos, Geltonoji – elektros ir mechaninių darbų sutartims, tai yra sutartys buvo skiriamos pagal darbus, dėl kurių buvo tariamasi. Tuo tarpu naujųjų sutarčių takoskyra turėtų būti daroma „darbų, suprojektuotų rangovo“ ir „darbų, suprojektuotų užsakovo“ aspektu.⁸⁶ Darbo grupės atlikti darbai davė pagrindą išleisti keturis naujus standartinių sąlygų modelius, kurie atitinka per daugelį metų sukaupią Europos ir tarptautinę praktiką, o būtent 1999 m. išleistos Naujosios raudonoji⁸⁷ (ang. – *The New Red Book*) (toliau – Raudonoji knyga arba „Statybos sutarties sąlygos“) ir geltonoji⁸⁸ knygos (ang. – *The New Yellow Book*) (toliau – Geltonoji knyga arba „Projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos“), o taipogi ir Naujoji sidabrinė knyga⁸⁹ (ang. – *The New Silver Book*) (toliau – Sidabrinė knyga) bei Naujoji žalioji knyga⁹⁰ (ang. – *The New Green Book*) (toliau – Žalioji knyga).

1999 m. laidos Raudonoji knyga, t. y. statybos sutarties sąlygos, „yra rekomenduojama taikyti užsakovo arba jo atstovo, inžinieriaus suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų vykdymui“⁹¹. Paprastai, pagal šios rūšies sutartis, rangovas darbus vykdo pagal užsakovo pateiktą projektą, tačiau darbai gali apimti ir kai kuriuos bendrųjų, mechaninių, elektros ir (arba) statybos darbų elementus, suprojektuotus rangovo.⁹²

⁸⁵ REILLY, Fiona; TWEEDDALE, Andrew. FIDIC's New Suite of Contracts. In *Construction Law Journal* [interaktyvus]. 2000, nr. 16(3) [žiūrėta 2010-03-20], p. 187-198. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>> [žiūrėta 2010-03-20].

⁸⁶ *Ibidem*.

⁸⁷ Pilnas pavadinimas „Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos“ (ang. – „*Conditions of Contract for Construction for Building and Engineering Works, Designed by the Employer*“).

⁸⁸ Pilnas pavadinimas „Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos“ (ang. – „*Conditions of Contract for Plant and Design-Build for Electrical and Mechanical Plant, and for Building and Engineering Works, Designed by the Contractor*“).

⁸⁹ Pilnas pavadinimas „Inžinerinių darbų, pirkimų ir statybos „iki rakto“ sutarties sąlygos“ (ang. – „*Conditions of Contract for EPC Turnkey Projects*“).

⁹⁰ Pilnas pavadinimas „Trumpa sutarties forma“ (ang. – „*Short Form of Contract*“).

⁹¹ REILLY, Fiona; TWEEDDALE, Andrew. FIDIC's New Suite of Contracts. In *Construction Law Journal* [interaktyvus]. 2000, nr. 16(3) [žiūrėta 2010-03-20], p. 187-198. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>> [žiūrėta 2010-03-20].

⁹² *Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002.

Geltonoji knyga yra iš esmės Senosios oranžinės knygos⁹³ ir Senosios geltonosios knygos junginys, sukurtas patikslinus, perdirbus pagal visų naujos 1999 m. laidos sutarties sąlygų vieningą struktūrą ir įvertinus per eilę metų sukauptą patyrimą.⁹⁴ Šios, Projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties, sąlygos yra rekomenduojamos aprūpinant elektros ir (arba) mechaninę įrangą bei projektuojant ir vykdant statybos arba inžinerinius darbus. Paprastai, sudarius šios rūšies sutartį, rangovas suprojektuoja ir pagal užsakovo reikalavimus vykdo įrangos montavimo ir (arba) kitus darbus; jie gali apimti bet kokius bendrųjų, mechaninių, elektros ir (arba) statybos darbų derinius.⁹⁵

Statybos „iki rakto“ sutarties sąlygos (Sidabrinė knyga) buvo visiškai naujas statybos sutarties modelis. Paprastai pagal sutartį, sudarytas remiantis Sidabrine knyga, rangovas atlieka visas inžinerines, tiekimo ir statybos užduotis: aprūpina visiškai sukomplektuotais, paruoštais naudoti pastatais (telieka atrakinti duris).⁹⁶ Tuo tarpu tradicinės užsakovo funkcijos pagal tokią sutartį yra suteikti statybvietę, dalyvauti kartu su rangovu gaunant reikiamas licencijas ir leidimus, bei, žinoma, sumokėti sutarties kainą.⁹⁷

Trumpoji sutartis, arba kitaip vadinama Žalioji knyga, skirta nedidelės vertės ir trumpalaikių investicinių projektų įgyvendinimui⁹⁸. Atsižvelgiant į darbo pobūdį ir aplinkybes, ši forma gali tikti ir didesnės vertės sutartims, ypač kai atliekamas palyginti nesudėtingas, pasikartojantis arba neilgai trunkantis darbas. Paprastai, pagal šios rūšies sutartį, rangovas atlieka darbus remdamasis užsakovo arba jo atstovo (jeigu toks yra) pateiktu projektu, taip pat ši forma gali tikti ir sutarčiai, kuri sudaryta atlikti tik bendruosius, mechaninius, elektros ir (arba) statybos darbus, kuriuos suprojektavo rangovas.⁹⁹

⁹³ Pilnas pavadinimas „Projektavimo ir statybos iki rakto sutarties sąlygos“ (ang. – „*Conditions of Contract for Design – Build and Turnkey*“).

⁹⁴ Priedas Nr. 3.

⁹⁵ *Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002.

⁹⁶ *Ibidem*.

⁹⁷ GOFF, Pierrick. A New Standard for International Turnkey Contracts: the FIDIC Silver Book. In *International Business Law Journal* [interaktyvus]. 2000, nr. 2 [žiūrėta 2010-03-20], p. 151-158. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>> [žiūrėta 2010-03-20].

⁹⁸ Praktikoje šis sutarties modelis paprastai naudojamas, kai statybos darbų vertė yra iki 2 mln. ir jų trukmė yra iki 6 mėnesių.

⁹⁹ *Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007.

2008 m. išleista visiškai nauja – Auksinė knyga¹⁰⁰ (ang. – *The Gold Book*) (toliau – Auksinė knyga). Ši, Auksinė, knyga skirta projektams vykdomiems pagal seką Projektavimas – Statyba – Valdymas arba, trumpiau, PSV (ang. – *Design – Build – Operate* arba *DBO*). Tokia sutartimi rangovas prisiimtų įsipareigojimus pagal užsakovo nustatytus paskirties ir naudojimo reikalavimų metmenis ir reikalaujamus pajėgumus bei produkcijos vieneto savikainą suprojektuoti, pastatyti įrangą ir ją valdyti bei aptarnauti dvidešimt metų. Tuo tarpu užsakovo įsipareigojimai yra finansuoti tokį projektą bei užtikrinti jo maksimalią prekybinę sėkmę.

Kiekvienas iš šių sutarties modelių vienas nuo kito skiriasi keletu aspektų, kurių vienas – atsakomybės pasiskirstymas tarp užsakovo ir rangovo. Rangovui tenkantis atsakomybės laipsnis didžiausias yra sudarius sutartį pagal Auksinę knygą, kadangi rangovas įsipareigoja ne tik atlikti projektavimo ir statybos darbus, tačiau ir projekto valdymą, rangovas neatsakys tik už projekto finansavimą bei už jo maksimalią prekybinę sėkmę. Šiek tiek mažesniu laipsniu rangovas atsako sudarius sutartį pagal Sidabrinę knygą, kadangi „pasirašius statybos „iki rakto“ sutartį, rangovas prisiima visą atsakomybę už statybos projektavimą ir vykdymą, o užsakovas beveik nedalyvauja“¹⁰¹. Atsakomybė kylanti iš sutarties, sudarytos Žaliosios knygos pagrindu, diferencijuojama tarp šalių priklausomai nuo šalių pasirašytos sutarties, kadangi pati „Trumpoji sutartis numato tik bazines nuostatas, yra „nestabilus“ dokumentas, kuris gali būti pakreipiamas vienaip ar kitaip priklausomai nuo sutarties šalių norų ir pageidavimų“¹⁰². Tuo tarpu atsakomybės tarp rangovo ir užsakovo paskirstymas sutartį sudarius pagal Raudonąją ir Geltonąją knygas yra visiškai skirtingas nuo atsakomybės pasiskirstymo sudarius sutartį pagal aukščiau aptartas FIDIC knygas bei yra tiksliai ir nuosekliai numatytas šiuose FIDIC leidiniuose. Toliau magistro darbe nagrinėjant rangovo atsakomybės už darbų trūkumus pagal FIDIC sutarties sąlygas klausimą, dėl anksčiau išdėstytų priežasčių, bus analizuojamos FIDIC Raudonosios ir Geltonosios knygų procedūrinės nuostatos.

¹⁰⁰ Pilnas pavadinimas: „Projektavimo, statybos ir valdymo sutarties sąlygos“ (ang. – „*Conditions of Contract for Design, Build and Operate Projects*“).

¹⁰¹ *Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007.

¹⁰² REILLY, Fiona; TWEEDDALE, Andrew. FIDIC's New Suite of Contracts. In *Construction Law Journal* [interaktyvus]. 2000, nr. 16(3) [žiūrėta 2010-03-20], p. 187-198. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>> [žiūrėta 2010-03-20].

Tarptautinė inžinierių konsultantų federacija šiandien yra plačiai žinoma pasaulyje, o didžioji dalis pasaulio valstybių, tiksliau, jų nacionalinių inžinierių konsultantų asociacijų, yra FIDIC narėmis. Per bene šimto metų FIDIC veikimo laikotarpį buvo išleistas ne vienas standartinis statybos sutarčių modelis. Šie modeliai per eilę metų, atsižvelgiant į sukaupą Europos ir tarptautinę praktiką, buvo keičiami ir tobulinami. Šiandien galioja penki¹⁰³ vadinamieji FIDIC'ai, susiję su statybos rangos sutarties sudarymu: Naujosios raudonoji, geltonoji, sidabrinė, žalioji knygos bei Auksinė knyga. Visos šios knygos turi bendrą koncepciją, tačiau esti ir skirtumų, kurių vienas – atsakomybės, tame tarpe ir už padarytus darbų trūkumus, tarp rangovo ir užsakovo paskirstymas.

3.2. FIDIC standartinių statybos sutarčių modelių taikymas Lietuvoje

Tarptautinė inžinierių konsultantų federacija (FIDIC) 1996 m. gegužės 29 d. raštu paskyrė Lietuvoje savo oficialiu atstovu ir leidinių platintoju bei vertėju į lietuvių kalbą UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas“.¹⁰⁴ Šiuo pagrindu buvo pradėti FIDIC standartinių statybos sutarčių modelių vertimo į lietuvių kalbą darbai. Šiandien į lietuvių kalbą yra išverstos keturios FIDIC knygos, susijusios su statybos rangos sutarties sudarymu: Naujosios raudonoji, geltonoji, sidabrinė bei žalioji.

FIDIC standartiniai statybos sutarčių modeliai, būdami Europos ir viso pasaulio statybos projektų įgyvendinimo geros praktikos atspindžiu, Lietuvoje yra populiarūs bei labai plačiai taikomi. UAB „Sweco Lietuva“ (buvusi UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas“) skyriaus viršininko bei Lietuvos statybos inžinierių sąjungos prezidiumo nario Liudviko Skardinsko teigimu Lietuvoje absoliuti dauguma statybos rangos sutarčių, kuomet konkursas vykdomas Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo¹⁰⁵ (toliau – Viešųjų pirkimų įstatymas) nustatyta tvarka, sudaroma pagal FIDIC Raudonąją bei Geltonąją knygas (šie skaičiai siekia net iki 95 procentų)¹⁰⁶.

¹⁰³ Teigiant, kad FIDIC yra išleidusi penkis standartinių statybos sutarčių modelius, turimi omenyje tie, kurie apima statybos sutarties sąlygas.

¹⁰⁴ „Dėl tarptautinės inžinierių konsultantų federacijos (FIDIC) leidinių taikymo“, patvirtinta Aplinkos ministro 1999 m. rugpjūčio 18 d. įsakymu Nr. 260, Informaciniai pranešimai, 1999, Nr. 34 – 93.

¹⁰⁵ Valstybės žinios, 1996, Nr. 84 – 2000.

¹⁰⁶ Priedas Nr. 3.

Statybos rangos sutarčių sudarymą pagal FIDIC standartinių statybos sutarčių modelius įtvirtina Lietuvos Respublikos teisės aktai.

1999 m. rugpjūčio 18 d. išleistas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymas „Dėl tarptautinės inžinierių konsultantų federacijos (FIDIC) leidinių taikymo“¹⁰⁷, kurio 1 punkte numatyta rekomendacija, siekiant sudaryti sąlygas statybos užsakovams, rangovams (tiekėjams) ir projektuotojams kvalifikuotai parengti, vykdyti ar dalyvauti projektavimo, konsultavimo bei kitų inžinerinių paslaugų, įrenginių tiekimo ir įrengimo, statybos darbų atlikimo konkursuose, parengti ir sudaryti sutartis, naudotis FIDIC leidiniais.

FIDIC dokumentų taikymą reglamentuoja STR „Statinio projektavimas“ ir STR „Statybos darbai“.

STR „Statinio projektavimas“ 10.3. punkte įtvirtinta, jog statinio projektas rengiamas pagal projektavimo darbų sutartį (kai projektavimas atliekamas rangos būdu), kuri gali būti sudaroma vadovaujantis Civilinio kodekso nuostatomis, autorine projektavimo darbų sutartimi arba Tarptautinės inžinierių konsultantų federacijos (FIDIC) dokumentų ar kitų tarptautinių dokumentų nustatyta tvarka, įvertinant Civilinio kodekso nuostatas.

STR „Statybos darbai“ 14 punktas numato, kad statybos rangos sutartys privalomai turi būti parengiamos ir sudaromos naudojantis FIDIC arba kitų tarptautinių organizacijų standartinėmis statybos sutarčių sąlygomis tais atvejais, kuomet statybos darbai bei statinio projektavimo darbai finansuojami (pilnai arba iš dalies) iš PHARE, ISPA, SAPARD ar kitų tarptautinių programų lėšų, o taip pat statybos rangos sutartys gali būti parengiamos ir sudaromos tarp šalies juridinių ar fizinių asmenų.

Taigi imperatyvų reikalavimą statybos rangos sutartis parengti ir sudaryti pagal FIDIC (arba kitų tarptautinių organizacijų) standartines statybos sutarčių sąlygas Lietuvos teisės aktai numato tik tada, kai statybos darbai bei statinio projektavimo darbai finansuojami (pilnai arba iš dalies) iš PHARE, ISPA, SAPARD arba kitų tarptautinių programų lėšų. Visais kitais atvejais galioja tik rekomendacija¹⁰⁸ statybos rangos sutartis rengti bei sudaryti pagal FIDIC standartinius statybos sutarčių modelius.

¹⁰⁷ Patvirtinta Aplinkos ministro 1999 m. rugpjūčio 18 d. įsakymu Nr. 260, Informaciniai pranešimai, 1999, Nr. 34 – 93.

¹⁰⁸ „Dėl tarptautinės inžinierių konsultantų federacijos (FIDIC) leidinių taikymo“, patvirtinta Aplinkos ministro 1999 m. rugpjūčio 18 d. įsakymu Nr. 260, Informaciniai pranešimai, 1999, Nr. 34 – 93.

Lietuvoje didelė dalis į statybą daromų investicijų yra iš valstybės sektoriaus. Statybos departamento pateiktoje 2009 m. materialinių investicijų ir statybos statistikoje¹⁰⁹ nurodoma, kad 2009 m. investicijų į statybą iš valstybės sektoriaus buvo padaryta per 4 mlrd. litų (be PVM) sumai, t. y. 46,74 % visų investicijų į statybą 2009 m. buvo padaryta iš valstybės sektoriaus. 2008 m.¹¹⁰ šis skaičius buvo dar didesnis – beveik 6,3 mlrd. litų (be PVM), kas sudarė 46,67 % visų investicijų į statybą 2008 m.

Viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnio 29 dalyje apibrėžta viešojo pirkimo sąvoka, o būtent įtvirtinta, kad tai yra perkančiosios organizacijos atliekamas ir Viešųjų pirkimų įstatymu reglamentuojamas prekių, paslaugų ar darbų pirkimas, kurio tikslas – sudaryti viešojo pirkimo – pardavimo sutartį (viešasis darbų pirkimas apima ir statybos darbų pirkimą¹¹¹). Statybos darbai, kaip ir kiti darbai, prekės ar paslaugos, privalo būti perkami viešuoju pirkimu tais atvejais, kai perkančioji organizacija atitinka Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtintus kriterijus.

Vadinasi, valstybės ar savivaldybės valdymo institucijos, kurios yra finansuojamos iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, privatūs ar viešieji juridiniai asmenys, kurių veikla daugiau kaip 50 procentų finansuojama iš valstybės arba savivaldybių biudžeto ir kiti Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalyse numatyti subjektai statybos darbus privalo pirkti vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu.

Viešųjų pirkimų įstatyme nerasime nuostatos, jog statybos rangos sutartis iš viešųjų pirkimų turėtų būti sudaroma vadovaujantis FIDIC (ar kitų tarptautinių organizacijų) standartinių statybos sutarčių modeliais. Žinoma, tokia statybos rangos sutartis gali būti (dažnai praktikoje pirkimo dokumentuose tai numatoma) sudaroma pagal vadinamuosius FIDIC'us, tačiau teisės aktuose imperatyvios nuostatos nėra. Statybos rangos sutartys, sudaromos iš viešųjų pirkimų, neretai yra didelės vertės, todėl ypatingai svarbi tokių sutarčių sėkmė. Kita, perkančioji organizacija dažnai yra finansuojama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, todėl ir statybos darbai finansuojami iš valstybės ar savivaldybės biudžeto. Be to, kaip jau aptarta, FIDIC standartinių statybos sutarčių modeliai sudaryti, remiantis daugelio

¹⁰⁹ Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės *Materialinių investicijų ir statybos 2006-2009 m. statistika* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą: <<http://www.stat.gov.lt/lt/catalog/?PHPSESSID=49a71ff34d17034578a8180bb5ac7d74>> [žiūrėta 2010-03-26].

¹¹⁰ *Ibidem*.

¹¹¹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valsybės žinios, 1996, Nr. 84 – 2000;

metų Europos ir tarptautine praktika, taip, kad maksimaliai atitiktų užsakovo ir rangovo interesus. Todėl, panašiai kaip šiuo metu STR „Statybos darbai“ 14 punkte yra imperatyviai numatyta parengti ir sudaryti statybos rangos sutartis pagal FIDIC (arba kitų tarptautinių organizacijų) standartines statybos sutarčių sąlygas tada, kai statybos darbai bei statinio projektavimo darbai finansuojami (pilnai arba iš dalies) iš PHARE, ISPA, SAPARD arba kitų tarptautinių programų lėšų. Viešųjų pirkimų įstatyme turėtų būti numatyta, jog statybos rangos sutartis iš viešųjų pirkimų turėtų būti sudaroma pagal FIDIC (arba kitų tarptautinių organizacijų) standartines statybos sutarčių sąlygas.

Apibendrinant, Lietuvoje FIDIC standartinės statybos sutarčių sąlygos, ypač Raudonoji ir Geltonoji knygos, yra plačiai taikomos statybos rangos sutartis sudarant iš viešųjų pirkimų konkurso bei tarp privačių juridinių asmenų. Viešųjų pirkimų įstatyme neįtvirtinta nuostata, kad statybos rangos sutartys turėtų būti sudaromos pagal FIDIC (arba kitų tarptautinių organizacijų) standartines statybos sutarčių sąlygas, tačiau manytume, kad tokia nuostata šiame teisės akte turėtų būti, kadangi perkančioji organizacija neretai yra finansuojama iš valstybės ar savivaldybės biudžeto, taigi ir statybos darbai finansuojami iš nacionalinio biudžeto, pirkimų vertės dažnai yra didelės, o FIDIC standartinių sutarčių sąlygų, kurios sukurtos lyginamosios teisėtyros pagrindu, taikymas padėtų maksimaliai užtikrinti rangovo ir užsakovo interesus bei sutarties sėkmę.

3.3. Rangovo atsakomybė už darbų trūkumus pagal FIDIC Raudonąją ir Geltonąją knygas

Rangovo atsakomybės laipsnis už darbų kokybę priklauso nuo šalių pasirinkto FIDIC standartinio statybos sutarties modelio. Prisiimama rizika didžiausia sutartį sudarius pagal FIDIC Auksinę knygą: rangovas prisiima įsipareigojimus suprojektuoti, pastatyti bei valdyti projektą tam tikrą laiką. Kiek mažesniu laipsniu atsakoma sudarius sutartį pagal FIDIC Sidabrinę knygą: rangovas prisiima atsakomybę už statybos projektavimą ir vykdymą, užsakovui belieka tik „atrakinti duris“. Todėl užsakovui ir rangovui sudarius sutartį pagal šiuos du standartinius statybos sutarčių modelius, rangovas prisiima visą atsakomybę už kokybę, o užsakovas beveik nedalyvauja. Tuo tarpu rangovo atsakomybės laipsnis už darbų

trūkumus sudarius sutartį pagal FIDIC Raudonąją ir Geltonąją knygas yra specifinis, itin detaliai nustatytas šiuose FIDIC leidiniuose.

Sutartis pagal Raudonąją knygą gali būti sudaryta dvejopai¹¹². „Paprastai, sudarant statybos rangos sutartį pagal Raudonąją knygą, rangovas darbus organizuoja pagal užsakovo ar jo atstovo, inžinieriaus, pateiktą detalų projektą“¹¹³, tai yra, pagal parengtą techninį ir darbo projektą arba techninį darbo projektą. Antra, Raudonoji knyga suteikia galimybę susitarti ir dėl rangovo atliekamų kai kurių bendrųjų, mechaninių, elektros ir (arba) statybos darbų elementų projektavimo darbų, o būtent dėl darbo projekto parengimo, tačiau „Raudonoji knyga nėra skirta naudoti tada, kai rangovui tenka projektuoti didesniąją darbų dalį“¹¹⁴. Taigi pagal Raudonąją knygą rangovas įsipareigoja parengti statybos darbų technologijos projektą ir, kai kuriais atvejais, darbo projektą, todėl jo sutartinė atsakomybė kyla už užsakovo parengto projekto netinkamą įvykdymą, t. y. statybos darbų trūkumus, bei už projektavimo darbų trūkumus, t. y. už darbo projekto parengimą ne pagal sutartį.

Sudarius sutartį pagal Geltonąją knygą, „rangovas, laikydamasis užsakovo reikalavimų, dažniausiai atsako už projektavimą, įrangos tiekimą ir (arba) statybos ir (arba) inžinerinių darbų atlikimą“. Sutartis pagal Geltonąją knygą visada apima ir susitarimą dėl projektavimo darbų. Užsakovas parengia techninį projektą, tuomet rangovui pavedama parengti darbo projektą bei statybos darbų technologijos projektą.¹¹⁵ Taip pat sutartis sudaroma pagal šią FIDIC knygą, kai rangovas įsipareigoja prieš pradedant darbus parengti techninį ir darbo projektą (techninį darbo projektą) bei statybos darbų technologijos projektą pagal užsakovo norimą projekto koncepciją ir techninę specifikaciją.¹¹⁶ Taigi rangovo sutartinė atsakomybė sudarius sutartį pagal Geltonąją knygą kyla už statybos ir projektavimo darbų trūkumus.

Nepaisant to, ar sutartis sudaroma dėl statybos (kartais ir projektavimo) darbų, t. y. pagal Raudonąją knygą, ar dėl statybos ir projektavimo darbų, t. y. pagal Geltonąją knygą, užsakovas, vadovaujantis „Statybos sutarties sąlygų“ ir „Projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygų“ 3.1. straipsnio 1 pastraipa, turi paskirti inžinierių. Inžinierius yra trečiasis ypatingai svarbų vaidmenį atliekantis subjektas FIDIC sutarties įgyvendinime.

¹¹² Priedas Nr. 1, 1 ir 2 eilutės

¹¹³ *Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002, konkrečių sąlygų rengimo vadovas, įvadas.

¹¹⁴ *Ibidem*.

¹¹⁵ Priedas Nr. 1, 2 eilutė

¹¹⁶ Priedas Nr. 1, 3 eilutė

Literatūroje aptinkama pozicija, kad FIDIC sutartis sudaroma tarp trijų šalių: užsakovo, rangovo ir inžinieriaus. Taip pat tvirtinama, kad užsakovas savo sąskaita samdo inžinierių, kuris turi veikti užsakovo naudai ir pagal užsakovo įgaliojimus.¹¹⁷ Kitur teigiama, kad sprendžiant FIDIC inžinieriaus vaidmens klausimą, reikia pabrėžti jam būdingą dichotomiją. Raudonosios ir Geltonosios knygos sąlygose iš inžinieriaus nereikalaujama nešališkumo, turėtų būti manoma, kad jis dirba užsakovui.¹¹⁸ Pirmoji literatūroje išdėstoma pozicija abejotina. Sutarties šalimis pagal Raudonąją ir Geltonąją knygą yra užsakovas ir rangovas, tuo tarpu šių abiejų FIDIC leidinių 1.1.2.4. straipsniuose inžinierius apibrėžiamas kaip asmuo, užsakovo paskirtas būti inžinieriumi, siekiant įgyvendinti sutartį. Be to, užsakovas, iš anksto pranešęs ir negavęs rangovo pagrįstų prieštaravimų, gali pakeisti inžinierių.¹¹⁹ Todėl laikytumėmės nuomonės, jog inžinierius nėra sutarties šalis. Pritartume antrajai literatūroje išdėstytai pozicijai, jog turėtų būti manoma, kad, nors FIDIC standartinėse statybos sutarties sąlygose ir nėra tiesiogiai įvardyta, tačiau visgi inžinierius dirba užsakovui. Tiek Raudonosios, tiek ir Geltonosios knygų 3.1 straipsnio „Inžinieriaus pareigos ir teisė“ 1 pastraipoje numatyta, kad užsakovas turi paskirti inžinierių, kuris privalo atlikti pareigas, numatytas pagal sutartį¹²⁰. Viena iš šio darbo kontekste ypatingai svarbių inžinieriaus pareigų – rangovo atliekamo darbo kokybės kontrolė.

FIDIC knygų 7.1 straipsnyje numatyta, kad rangovas privalo vykdyti visus darbus sutartyje nurodytu būdu (jeigu toks yra), tinkamai, rūpestingai, pagal pripažintą gero darbo praktiką, ir naudodamas tinkamą įrangą ir nekenksmingas medžiagas, išskyrus kai sutartyje yra nurodyta kitaip. Taigi sudarius sutartį pagal FIDIC standartines statybos sutarties sąlygas, rangovas privalo atlikti darbus tiksliai taip, kaip šalys susitarė, o už netinkamą sutarties

¹¹⁷ ZAVADSKAS, Edmundas Kazimieras, *et al.* *Statybos organizavimas*. 2-asis leid. Vilnius: Technika, 2009, p. 244.

¹¹⁸ SUNNA, Edvard; SAADOON, Omar. FIDIC 1999 REDBOOK. In *Law Update* [interaktyvus]. 2007, nr. 192 [žiūrėta 2010-03-20], p. 26-27. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>> [žiūrėta 2010-03-20], p. 17, SUNNA, Edvard; SAADOON, Omar. FIDIC IN THE MIDDLE EAST. In *Law Update* [interaktyvus]. 2007, nr. 193 [žiūrėta 2010-03-20], p. 20-23. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>> [žiūrėta 2010-03-20], p. 22.

¹¹⁹ *Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007, *Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002, 3.4 straipsnis.

¹²⁰ Sutartis pagal Raudonosios ir Geltonosios knygų 1.1.1.1. straipsnį yra suprantama kaip rangos sutartis, akcepto raštas, pasiūlymo raštas, FIDIC atitinkamai Raudonosios arba Geltonosios knygos sąlygos, specifikacija, brėžiniai, žiniaraščiai ir kiti dokumentai (jeigu yra), kurie išvardyti rangos sutartyje arba akcepto rašte.

sąlygų vykdymą, tame tarpe ir už atliktų darbų trūkumus, rangovui kyla sutartinė atsakomybė.

Rangovo atsakomybės už darbų trūkumus pagal FIDIC Raudonąją ir Geltonąją knygą specifiką atskleisti galima per darbų trūkumų nustatymo laiką.

3.3.1. Rangovo atsakomybė už darbų trūkumus, nustatytus nuo darbo pradžios iki baigiamųjų bandymų

Analizuojamų FIDIC knygų 8.1 straipsnyje numatyta, kad darbo pradžia¹²¹ nustatoma per 42 dienas po to, kai rangovas gauna akcepto raštą, jeigu užsakovo ir rangovo sudarytoje sutartyje nėra nustatyta kitaip, apie darbo pradžią rangovą informuoti privalo inžinierius ne vėliau kaip prieš septynias dienas prieš darbo pradžią.

Tuo tarpu baigiamieji bandymai¹²² yra bandymai, atliekami prieš užsakovui perimant darbus arba grupę.¹²³ Sudarant sutartį pagal FIDIC Raudonąją arba Geltonąją knygą, yra rekomenduojama statybos (arba statybos ir projektavimo) darbus suskirstyti grupėmis. Grupė pagal „Projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygų“ ir „Statybos sutarties sąlygų“ 1.1.5.6. straipsnį yra suprantama kaip dalis darbų, nurodytų pasiūlymo priede.

Taigi pirmuoju etapu darbų trūkumai gali būti nustatomi nuo darbų pradžios iki baigiamųjų bandymų, kurie atliekami prieš užsakovui perimant grupę, jeigu darbai suskirstyti grupėmis, arba visus darbus.

Tiek FIDIC Raudonosios, tiek ir Geltonosios knygų 7.3 straipsniuose numatyta, kad užsakovo personalas¹²⁴, tame tarpe inžinierius, bet kada turi teisę apžiūrėti, tikrinti, matuoti ir bandyti medžiagas bei darbo kokybę, o rangovas privalo sudaryti užsakovo personalui visas galimybes vykdyti tokią veiklą, įskaitant priėmimą, patalpas, leidimus ir saugos darbe

¹²¹ Priedas Nr. 2.

¹²² *Ibidem*.

¹²³ *Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007, *Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002, 1.1.3.4 straipsnis.

¹²⁴ Užsakovo personalas pagal FIDIC Raudonosios ir Geltonosios knygų 1.1.2.6 straipsnį yra suprantamas taip: inžinierius, inžinieriaus padėjėjai bei visi kiti tarnautojai, darbininkai arba kiti inžinieriui arba užsakovui dirbantys asmenys, taip pat kitas personalas, apie kurį inžinierius arba užsakovas pranešė rangovui kaip apie užsakovo personalą.

priemonės. Be to, tame pačiame FIDIC straipsnyje pasakyta: jokia tokio pobūdžio veikla neatleidžia rangovo nuo kokių nors įsipareigojimų arba atsakomybės.

Kita, yra įtvirtinta rangovo pareiga tik atlikus kurį nors darbą, prieš jį uždengiant, paslepiant, įpakuojant sandėliuoti arba pervežti, apie tai pranešti inžinieriui, kuris nedelsdamas atlieka tikrinimą, apžiūrą, matavimus arba bandymus arba iškart informuoja rangovą, kad to atlikti nereikia.¹²⁵ Atlikus tyrimą, patikrinimą, matavimą arba bandymą ir nustačius, kad darbo kokybė turi trūkumų, inžinierius gali atmesti darbo kokybę pranešdamas apie tai rangovui ir nurodydamas priežastis. Rangovas nedelsdamas privalo ištaisyti darbų trūkumus, užtikrindamas, kad po atlikto ištaisymo, darbų kokybė atitinka sutartį.¹²⁶ Vėlgi, analizuojamose FIDIC knygosose numatyta, jog po darbų trūkumų ištaisymo, inžinierius gali reikalauti išbandyti darbų kokybę pakartotinai tais pačiais būdais ir sąlygomis.

Lyginant su šiame magistro darbe anksčiau išanalizuota rangovo atsakomybe už darbų trūkumus, nustatytus iki tarpinių arba galutinio darbų perdavimų – priėmimų, kuomet statybos rangos sutartis yra sudaroma ne pagal FIDIC standartinius statybos sutarčių modelius, o tik pagal nacionalinę teisę, galima išskirti FIDIC pranašumus.

Civilinio kodekso 6.689 straipsnio 1 dalyje ir Statybos įstatymo 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta užsakovo teisė (kartu ir pareiga) atlikti statinio statybos techninę priežiūrą, o būtent kontroliuoti ir prižiūrėti statybos darbų kokybę. CK 6.689 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog užsakovui pastebėjus atliekamų darbų neatitiktį sutarties sąlygoms, užsakovas privalo nedelsiant apie tai pranešti rangovui. Nepranešęs apie pastebėtus trūkumus, užsakovas netenka teisės jais remtis ateityje. Šiuo aspektu FIDIC sutarties sąlygos, manytina, priimtinesnės. Pirma, numatyta užsakovo (per užsakovo personalą) teisė bet kuriuo metu tikrinti darbų kokybę, tačiau užsakovo (užsakovo personalo) atliekami patikrinimai neatleidžia rangovo nuo kokių nors įsipareigojimų arba atsakomybės. Tuo tarpu Civilinio kodekso 6.689 straipsnio 2 dalies 2 sakinyje įtvirtinta, kad užsakovas, privalo pranešti apie nustatytus darbų trūkumus, o jeigu nepraneša, netenka teisės jais remtis ateityje. Ši CK nuostata abejotina dėl savo efektyvaus pritaikomumo praktikoje, be to, neaišku, kodėl vien

¹²⁵ *Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007, *Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002, 7.3 straipsnio 3 pastraipa.

¹²⁶ *Ibidem*, 7.5 straipsnio 1 pastraipa.

užsakovui nedelsiant nepranešus apie pastebėtus trūkumus, visiškai eliminuojama rangovo atsakomybė už juos. Antra, FIDIC Raudonoji ir Geltonoji knyga numato pareigą rangovui prieš darbus uždengiant ar kitaip paslepiant pranešti apie tai inžinieriui, kad šis galėtų atlikti kiekvienu atveju reikiamus kokybės patikrinimo darbus. Nacionalinėje teisėje tokių teisės normų nėra įtvirtinta, o tokios rangovo pareigos nenumačius ir statybos rangos sutartyje, gali būti susiduriama su rimtais darbų trūkumais, galbūt paaiškėsiančiais tik garantiniu laikotarpiu bei galinčiais pridaryti užsakovui didelės žalos.

FIDIC Raudonosios ir Geltonosios knygų nuostatos, numatančios, kad užsakovo personalas, tame tarpe ir inžinierius, bet kuriuo metu gali apžiūrėti, tikrinti, matuoti ir bandyti medžiagas bei darbo kokybę, tačiau tokio pobūdžio veikla neatleidžia rangovo nuo kokių nors įsipareigojimų ar atsakomybės, yra pranašesnės už Civiliniame kodekse ir Statybos įstatyme įtvirtintas nuostatas, kurios numato užsakovo pareigą atlikti statinio techninę priežiūrą, tačiau jos metu pastebėjus darbų trūkumus ir apie juos nedelsiant neinformavus rangovo, rangovo atsakomybė už šiuos darbų trūkumus eliminuojama. Be to, šiuose FIDIC leidiniuose įtvirtinta nuostata, kurios Civiliniame kodekse neaptiktume, kad prieš rangovui paslepiant, uždengiant tam tikrus atliktus darbus (pavyzdžiui, paslėptąsias statinio konstrukcijas) informuoti inžinierių, kad šis galėtų atlikti reikiamus darbų kokybės patikrinimo veiksmus, taip pat yra labai naudinga siekiant kuo anksčiau nustatyti darbų trūkumus bei juos pašalinti išvengiant ateityje galimų didesnių užsakovo nuostolių.

3.3.2. Rangovo atsakomybė už darbų trūkumus, nustatytus baigiamaisiais bandymais

Antrasis rangovo atliktų statybos ir (arba) projektavimo darbų trūkumų nustatymo etapas – baigiamieji bandymai¹²⁷.

Rangovas, atlikęs tam tikrą sutartyje numatytą grupę arba visus darbus, jeigu darbai grupėmis konkrečiu atveju neskiriami, kreipiasi į inžinierių su prašymu išduoti perėmimo pažymą. Tačiau pagal FIDIC nustatytas Raudonosios ir Geltonosios knygų taisykles

¹²⁷ Priedas Nr. 2.

perėmimo pažyma, reiškianti, jog grupę arba darbus perima užsakovas, gali būti išduota tik prieš tai atlikus baigiamuosius bandymus.¹²⁸

Užsakovui ir rangovui sudarius sutartį pagal „Statybos sutarčių sąlygas“ nėra smulkiai numatyta kokie bandymų veiksmai turi būti atlikti, tuo tarpu sutartį sudarius pagal „Projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygas“ baigiamieji bandymai atliekami tokia tvarka:

1. išankstiniai bandymai, prieš atiduodant naudoti, kuriuos turi sudaryti atitinkamos apžiūros, ir funkciniai („ne visu galingumu“) bandymai, galintys pademonstruoti, kad kiekvienas įrangos¹²⁹ elementas gali būti saugiai bandomas b) etapu;
2. atidavimo naudoti bandymai, kuriuos turi sudaryti konkrečiai įvardyti veikimo bandymai, galintys pademonstruoti, kad darbai arba grupė visokiomis darbo sąlygomis gali būti naudojami saugiai ir pagal nurodytą paskirtį; ir
3. bandomasis naudojimas, kuris turi pademonstruoti, kad darbai arba grupė veikia patikimai ir taip, kaip numatyta sutarties.“¹³⁰

Šie darbų kokybės patikrinimo darbai atliekami dalyvaujant rangovui bei inžinieriui („jei inžinierius nedalyvauja sutartu laiku ir numatytoje vietoje, rangovas, jeigu inžinierius nenurodė kitaip, gali vykdyti bandymus, ir bandymai turi būti laikomi atlikti inžinieriui dalyvaujant“¹³¹).

Baigiamųjų bandymų metu nustatius, kad rangovo darbai atlikti su trūkumais, inžinierius gali atmesti darbų kokybę, tuo tarpu „rangovas privalo nedelsiant darbų trūkumus

¹²⁸ Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007, Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002, 1.1.3.4 straipsnis.

¹²⁹ Pagal Geltonosios knygos 1.1.5.5 straipsnį įranga suprantama kaip prietaisai, mechanizmai ir transporto priemonės, skirti sudaryti rangovo pagal sutartį atliekamus darbus ar jų dalį.

¹³⁰ Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007, 9.1 straipsnis.

¹³¹ Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007, Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002, 7.4 straipsnio 4 pastraipa.

ištaisyti, užtikrindamas, kad atmetieji dalykai atitinka sutartį¹³². Jeigu darbų arba grupės bandymai nepavyksta, rangovas arba inžinierius gali pareikalauti nepavykusių bandymų ir bet kurio su jais susijusio baigiamųjų bandymų pakartojimo tais pačiais būdais ir sąlygomis, o nepavykus ir pakartotiniams bandymams, inžinieriui suteikiama teisė:

- a) dar kartą nurodyti kartoti baigiamuosius bandymus, arba
- b) išduoti perėmimo pažymą, jeigu to pageidauja užsakovas (šiuo atveju būtų mažinama sutarties kaina tokia suma, kurios užsakovui pakaktų padengti dėl tokių nepavykusių bandymų sumažėjusią vertę), arba
- c) atmesti darbus arba grupę, jeigu tie nepavykę bandymai apskritai atima iš užsakovo galimybę gauti pelno iš darbų arba grupės (t. y. visa statybos rangos sutartis nutraukiama, taip pat užsakovas įgyja teisę atgauti visas už darbus arba tą jų dalį sumokėtų sumų)¹³³.

Baigiamųjų bandymų metu nenustačius trūkumų, užsakovas perima rangovo atliktų darbų grupę arba darbus bei išduoda tai patvirtinančią perėmimo pažymą. Perėmimo pažyma išduodama, darbų kokybė neatmetama, jeigu nustatomi „darbų trūkumai, kurie neturės esminės įtakos darbus arba grupę naudojant numatytiems tikslams siekti (arba tol, kol tie darbų trūkumai yra taisomi).

Taigi bandomųjų bandymų metu nustačius rangovo atliktų darbų trūkumus darbų kokybė gali būti atmetama (tuomet rangovas privalo darbų trūkumus pataisyti, vėl atliekami bandomieji bandymai, nuo kurių rezultato priklausys, ar bandymai bus kartojami dar kartą, darbai bus priimami mažinant darbų atlikimo kainą ar statybos rangos sutartis bus apskritai nutraukiama) arba darbai priimami, jeigu nustatytieji darbų trūkumai neturės esminės įtakos darbus arba grupę naudojant numatytiems tikslams siekti.

¹³² *Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007, *Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002, 7.5 straipsnio 1 pastraipa.

¹³³ *Ibidem*, 11.4 straipsnio (c) pastraipa.

3.3.3. Rangovo atsakomybė už darbų trūkumus, nustatytus pranešimo apie darbų trūkumus laiku

Rangovui perdavus darbus arba grupę užsakovui, išduodama perėmimo pažyma, nuo kurios išdavimo pradedamas skaičiuoti trečiasis darbų trūkumų nustatymo laikotarpis – FIDIC Raudonojoje ir Geltonojoje knygoje vadinamasis „pranešimo apie darbų trūkumus laikas“¹³⁴. Tiek „Projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygų“, tiek ir „Statybos sutarties sąlygų“ 1.1.3.7. straipsnyje numatyta, kad pranešimo apie darbų trūkumus laikas yra laikotarpis nurodomas užsakovo pasiūlymo priede, per kurį užsakovas (arba asmuo jo vardu) privalo pranešti rangovui apie darbų arba grupės, priklausomai, ar perimti visi darbai ar tik grupė, darbų trūkumus, šis laikotarpis skaičiuojamas nuo darbų arba grupės perėmimo pažymoje nurodytos darbų arba grupės baigimo dienos.

Analizuojamų FIDIC standartinių statybos sutarčių sąlygų 11.1 straipsnio (b) pastraipoje numatyta, kad iki pranešimo apie darbų trūkumus laiko pabaigos paaiškėjus darbų trūkumui, užsakovas apie tai privalo pranešti rangovui, kuris savo ruožtu privalo atlikti visą darbų trūkumų ištaisymo darbą.

Sudarius statybos rangos sutartį pagal FIDIC Geltonąją knygą, visi darbų trūkumai, nustatyti per pranešimo apie darbų trūkumus laiką, turi būti ištaisyti rangovo rizika ir sąskaita, jeigu darbų trūkumų ištaisymo darbas priskiriamas

- a) darbų projektavimui (bet ne tos projektavimo dalies (jeigu yra), už kurią atsako užsakovas),
- b) sutarties neatitinkančiai įrangai, medžiagoms arba darbo kokybei, arba
- c) netinkamam naudojimui arba priežiūrai priskirtiniams dalykams, už kuriuos atsako rangovas, arba
- d) kurio nors kito rangovo įsipareigojimo nevykdymui.¹³⁵

Iš FIDIC Raudonosios knygos 11.2 straipsnio rangovui kyla pareiga savo sąskaita ir rizika ištaisyti per pranešimo apie darbų trūkumus laiką pastebėtus nekokybiškus darbus, jeigu darbų trūkumas gali būti priskiriamas:

¹³⁴ Priedas Nr. 2.

¹³⁵ *Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007, 11.2 straipsnis.

- a) bet kuriam projektavimui, už kurį atsakingas rangovas,
- b) sutarties neatitinkančiai įrangai, medžiagoms arba darbo kokybei, arba
- c) rangovo kurio nors kito įsipareigojimo nevykdymui.

Nors analizuojamose FIDIC'uose nėra numatyta, koks pranešimo apie darbų trūkumus laikas šalių turėtų būti nustatomas, tačiau „paprastai šis laikas yra vieneri metai“¹³⁶. Tam tikrais atvejais, t. y. tais atvejais, kuomet darbai, grupė arba svarbi įrangos dalis dėl darbų trūkumo negali būti naudojama pagal numatytą paskirtį, pranešimo apie darbų trūkumus laikas užsakovui pareiškiant pretenziją rangovui iki sutartimi sulygto pranešimo apie darbų trūkumus laiko pabaigos gali būti pratęsimas, tačiau ne ilgiau kaip iki dvejų metų. Vadinasi, maksimalus pranešimo apie darbų trūkumus laikas yra treji metai po darbų arba atitinkamos grupės perėmimo.

„Projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygų“ ir „Statybos sutarties sąlygų“ 11.9 straipsnyje numatyta, kad rangovo sutartinės prievolės neturi būti laikomos įvykdytomis tol, kol inžinierius jam neišduoda atlikimo pažymos¹³⁷, nurodydamas joje datą, kada rangovas baigė vykdyti savo sutartines prievoleles, t. y. per 28 dienas nuo pranešimo apie darbų trūkumus laiko paskutinės dienos arba kuo greičiau po to, kai rangovas baigė visus darbus bei juos išbandė, įskaitant ir bet kurių darbų trūkumų ištaisymą. Turi būti laikoma, kad tik atlikimo pažyma reiškia darbų priėmimą.¹³⁸

Lyginant FIDIC Raudonosios ir Geltonosios knygų taisykles numatytas dėl rangovo atsakomybės už atliktų darbų trūkumus, nustatytus pranešimo apie defektus laiku bei pagal Lietuvos teisėje galiojančias teisės normas, nustatančias rangovo atsakomybę už darbų trūkumus, pastebėtus garantinio terminu, galėtume išskirti FIDIC leidinių pranašumus šiuo aspektu. Pagal nacionalinę teisę, kaip ne kartą savo praktikoje yra išaiškinę Lietuvos Respublikos teismai, „rangovo atsakomybė už darbų kokybę išlieka ir pasibaigus statybos

¹³⁶ SEPPALA, Christopher. FIDIC's New Standard Forms of Contract: Claims, Resolition of Disputes and the Dispute Adjudication Board. In *Construction Law Journal* [interaktyvus]. 2005, nr. 21(4) [žiūrėta 2010-03-20], p. 278-290. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>> [žiūrėta 2010-03-20].

¹³⁷ Priedas Nr. 2

¹³⁸ *Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007, *Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002, 11.9 straipsnis.

rangos sutarčiai¹³⁹, t. y. garantiniu laikotarpiu. Tuo tarpu analizuojamuose FIDIC leidiniuose numatyta, kad darbai laikomi priimti tik pasibaigus pranešimo apie defektus laikui¹⁴⁰. Akivaizdu, kad rangovas (kai sutartis sudaryta ne pagal FIDIC'us) nebus labai suinteresuotas taisyti garantiniu terminu užsakovo nustatytus trūkumus (nebent siekdamas neprarasti geros reputacijos rinkoje bei klientų), galbūt bandys įrodinėti, kad darbų trūkumai buvo akivaizdūs darbų perėmimo – perdavimo metu, didelė tikimybė, kad esant tokiems ilgiems garantiniams terminams rangovas nebeegzistuos (paaiškęjus darbų trūkumams bus bankrutavęs, likviduotas), todėl užsakovo patirta žala išvis nebus atlyginta arba bus įsivelta į ilgą ir itin brangiai kainuojantį bylinėjimosi procesą. Statybos rangos sutartį sudarius pagal Raudonąją arba Geltonąją knygą, išlieka didesnis rangovo suinteresuotumas taisyti nustatytus trūkumus, kadangi darbai laikomi atlikti ir tai patvirtinanti atlikimo pažyma išduodama tik pasibaigus pranešimo apie darbų trūkumus laikui. Be to, rangovo pateiktas atlikimo užtikrinimas¹⁴¹ grąžinamas taip pat tik po atlikimo pažymos išdavimo.

¹³⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje *AB If P&C Insurance AS v. UAB „Įrengimas“*, Nr. 3K-3-516/2009, kat. 44.2, 52.3, 54.1, 114.4, 114.11, Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 14 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „ŽVC“ v. UAB „Pineka“*, Nr. 2A-274/2009.

¹⁴⁰ *Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007, *Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002, 11.9 straipsnis.

¹⁴¹ Priedas Nr. 2.

IŠVADOS

1. Rangovo sutartinė civilinė atsakomybė už darbų trūkumus kyla dėl statybos rangos sutarties kokybinių reikalavimų pažeidimo. Kokybiniai statinio reikalavimai numatomi šiuose šaltiniuose: teisės aktuose (esminiai statinio reikalavimai) (1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyvoje 89/106/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su statybos produktais, derinimo, įgyvendinta Statybos įstatymo 4 straipsnio 1 dalimi), normatyviniuose statybos dokumentuose (techninėse specifikacijose) ir, galiausiai, statybos rangos sutartyje.
2. Teisės aktuose, teismų ir verslo praktikoje vartojamų terminų, apibūdinančių nekokybiškus statybos darbus, įvairovę būtina panaikinti. Vartojamą terminą „defektas“ reikia pakeisti į lietuvišką atitikmenį „darbų trūkumai“.
3. Statinio statybos techninė priežiūra yra ne tik užsakovo teisė, bet ir pareiga.
4. Civiliniame kodekse (6.689 straipsnio 2 dalis) įtvirtinta nuostata, jog užsakovui įgyvendinant teisę kontroliuoti ir prižiūrėti atliekamų statybos darbų kokybę (t. y. techninės priežiūros metu) pastebėjus darbų trūkumus ir apie juos nedelsiant nepranešus rangovui, prarandama galimybė šiais darbų trūkumais remtis ateityje, abejotina. Neaišku, kokia forma turėtų būti atliekamas pranešimas, ką reiškia terminas „nedelsiant“, kodėl vien „nedelsiant nepranešus“ apie pastebėtus darbų trūkumus eliminuojama rangovo atsakomybė bei kokias būdais rangovas galėtų įrodyti, kad užsakovas pastebėjo trūkumus.
5. FIDIC Raudonosios ir Geltonosios knygu taisyklė, kad užsakovas (per užsakovo personalą) turi teisę bet kuriuo metu tikrinti darbų kokybę, tačiau užsakovo (užsakovo personalo) atliekami patikrinimai neatleidžia rangovo nuo kokių nors įsipareigojimų arba atsakomybės, yra tinkamesnė už Civiliniame kodekse (6.689 straipsnio 2 dalis) įtvirtintą teisės normą, jog užsakovui atliekant statybos darbų priežiūrą ir kontrolę pastebėjus darbų trūkumus ir apie juos nedelsiant nepranešus užsakovui, prarandama galimybė jais remtis ateityje.
6. Darbų kokybės garantinis terminas pradedamas skaičiuoti nuo statinio pripažinimo tinkamu naudoti, bet ne nuo darbų perdavimo užsakovui.

7. Darbų trūkumų, paaiškęusių garantinio termino laikotarpiu, faktą privalo įrodyti užsakovas, bet jų susidarymo priežastis, šalinančias rangovo atsakomybę, privalo įrodyti rangovas. Tai specifinis įrodinėjimo naštos paskirstymas lyginant su bendroju Civilinio proceso kodekse įtvirtintu rungimosi principu.
8. Rangovo atsakomybė už darbų trūkumus priklauso nuo darbų trūkumų pobūdžio, t. y. priklausomai nuo to, ar jie akivaizdūs, ar paslėpti. Rangovas garantiniu terminu neatsako už akivaizdžius darbų trūkumus, jei jie nebuvo pastebėti priimant darbą. Tačiau absoliučioje daugumoje Lietuvos Aukščiausiojo ir Lietuvos apeliacinio teismo nutarčių, kuriose buvo keliamas darbų trūkumų pobūdžio klausimas, pasisakyta, kad trūkumai paslėpti.
9. FIDIC Raudonojoje ir Geltonojoje knygoje numatyta taisyklė, kad darbai laikomi priimti tik pasibaigus pranešimo apie darbų trūkumus laikui¹⁴² (paprastai nustatomas vienerių metų pranešimo apie darbų trūkumus laikas) labiau užtikrina užsakovo interesus nei Lietuvos teisinis reguliavimas, nustatantis ilgus garantinius terminus.
10. Viešųjų pirkimų įstatyme turėtų būti įtvirtinta nuostata, kad statybos rangos sutartys iš viešųjų pirkimų turi būti sudaromos pagal FIDIC (arba kitų tarptautinių organizacijų) standartinius statybos sutarčių sąlygas. FIDIC leidinių taikymas padėtų užtikrinti statybos rangos sutarties sėkmę, rangovo ir užsakovo interesų balanso išlaikymą.

¹⁴² *Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007, *Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002, 11.9 straipsnis.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Norminiai teisės aktai

Lietuvos Respublikos norminiai teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2000, Nr. 74 – 2262;
2. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 2002, Nr. 36 – 1340;
3. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1996, Nr. 84 – 2000;
4. Lietuvos Respublikos statybos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1996, Nr. 32 – 788;
5. Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų norminių teisės aktų rengimo tvarkos įstatymas (su pakeitimais ir papildymais). Valstybės žinios, 1995, Nr. 41 – 991;
6. Statybos techninis reglamentas STR 1.05.06:2005 Statinio projektavimas (su pakeitimais ir papildymais), patvirtintas Aplinkos ministro 2004 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. D1 – 708, Valstybės žinios, 2005, Nr. 4 – 80;
7. Statybos techninis reglamentas STR 1.11.01:2002 Statinių pripažinimo tinkamai naudoti tvarka, patvirtinta Aplinkos ministro 2002 m. gegužės 14 d. įsakymu Nr. 242, Valstybės žinios, 2002, Nr. 60 – 2475;
8. Statybos techninis reglamentas STR 1.08.02:2002 Statybos darbai (su pakeitimais ir papildymais), patvirtintas Aplinkos ministro 2002 m. balandžio 30 d. įsakymu Nr. 211, Valstybės žinios, 2002, Nr. 54 – 2150;
9. „Dėl tarptautinės inžinierių konsultantų federacijos (FIDIC) leidinių taikymo“, patvirtinta Aplinkos ministro 1999 m. rugpjūčio 18 d. įsakymu Nr. 260, Informaciniai pranešimai, 1999, Nr. 34 – 93;

Europos Sąjungos teisės aktai

10. 1988 m. gruodžio 21 d. Tarybos direktyva 89/106/EEB dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su statybos produktais, derinimo. OL, 1998 specialus leidimas, skyrius 13, tomas 009, p. 296 – 310.

Specialioji literatūra

Spausdintinės knygos (monografijos ir kitos)

1. *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vyr. redaktorius KEINYS, Stasys. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2005;
2. MIKELĖNAS, Valentinas. *Civilinės atsakomybės problemos: lyginamieji aspektai*. Vilnius: Justitia, 1995;
3. MIKELĖNAS, Valentinas. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Šeštoji knyga. Prievolių teisė*. 1-asis leid. Vilnius: Justitia, 2003;
4. MIKELĖNAS, Valentinas; VILEITA, Alfonsas; TAMINSKAS, Algirdas. *Lietuvos Respublikos civilinio kodekso komentaras. Pirmoji knyga. Bendrosios nuostatos*. 1-asis leid. Vilnius: Justitia, 2001;
5. MITKUS, Sigitas. *Statybos teisė: vadovėlis*. Vilnius: Technika, 2002;
6. MIZARAS, Vytautas, et al. *Civilinė teisė. Bendroji dalis*. 1-asis leid. Vilnius: Justitia, 2009;
7. ZAVADSKAS, Edmundas Kazimieras, et al. *Statybos organizavimas*. 2-asis leid. Vilnius: Technika, 2009;

Spausdintiniai moksliniai žurnalai

8. BLIUVAITĖ, Sandra; GEDEIKIS, Mindaugas. Preliminarioji sutartis. *Justitia*, 2005, nr. 4, p. 61-70;
9. CIBULSKYTĖ, Renata; MITKUS, Sigitas. Statybos rangos sutartys: kvalifikavimo problemos. *Teisė*, 2009, nr. 70, p. 36-50;

10. KLIMAS, Evaldas. Statybos rangos sutartinių teisinių santykių tendencijos Lietuvoje. *Justitia*, 2009, nr. 2(72), p. 81-91.

Elektroniniai dokumentai

11. COLLIER, Keith. *Construction Contracts*. [interaktyvus]. 2004 [žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą: <<http://books.google.com/books?id=TW74YXpK-SMC&printsec=frontcover&dq=keith+collier&hl=lt&cd=1#v=onepage&q=&f=false>> [žiūrėta 2010-03-26];
12. GIBBS, Kenneth; HUNT, Gordon. *California Construction Law*. [interaktyvus]. 1999 [žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą: <http://books.google.lt/books?id=fQWsZOyN4eYC&pg=PR9&lpg=PR9&dq=kenneth+c.+gibbs+gordon+hunt+california+construction+law&source=bl&ots=1VqQ8lb6YV&sig=n4Q2Qval8D6c3hgbDkuG30UcVVM&hl=lt&ei=-yytS96TJoS94ga7tPTEDw&sa=X&oi=book_result&ct=result&resnum=1&ved=0CAyQ6AEwAA#v=onepage&q=&f=false> [žiūrėta 2010-03-26];
13. GLOVER, Jeremy. FIDIC: an overview. [interaktyvus]. 2007 [žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą: <http://www1.fidic.org/resources/contracts/FIDIC_overview%20glover07.html> [žiūrėta 2010-03-26];
14. GOFF, Pierrick. A New Standard for International Turnkey Contracts: the FIDIC Silver Book. In *International Business Law Journal* [interaktyvus]. 2000, nr. 2 [žiūrėta 2010-03-20], p. 151-158. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>> [žiūrėta 2010-03-20];
15. OYEDELE, Olufemi. Managing Construction Defects. In *SciTopics* [interaktyvus]. 2009-12-01 [žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą: <http://www.scitopics.com/Managing_Construction_Defects.html> [žiūrėta 2010-03-16];
16. REILLY, Fiona; TWEEDDALE, Andrew. FIDIC's New Suite of Contracts. In *Construction Law Journal* [interaktyvus]. 2000, nr. 16(3) [žiūrėta 2010-03-20], p. 187-198. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>> [žiūrėta 2010-03-20];

17. SEPPALA, Christopher. FIDIC's New Standard Forms of Contract: Claims, Resolution of Disputes and the Dispute Adjudication Board. In *Construction Law Journal* [interaktyvus]. 2005, nr. 21(4) [žiūrėta 2010-03-20], p. 278-290. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>> [žiūrėta 2010-03-20];
18. SKARDINSKAS, Liudvikas. Naujo požūrio statinio projektas ir jo vieta statybos procese. In *Statyba ir architektūra* [interaktyvus]. 2000, nr. 4 [žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą: <<http://www.asa.lt/cgi-bin/str1.cgi?grp=12>> [žiūrėta 2010-03-26];
19. SUNNA, Edvard; SAADOON, Omar. FIDIC 1999 REDBOOK. In *Law Update* [interaktyvus]. 2007, nr. 192 [žiūrėta 2010-03-20], p. 26-27. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>> [žiūrėta 2010-03-20];
20. SUNNA, Edvard; SAADOON, Omar. FIDIC IN THE MIDDLE EAST. In *Law Update* [interaktyvus]. 2007, nr. 193 [žiūrėta 2010-03-20], p. 20-23. Prieiga per internetą: <<http://www.westlaw.com>> [žiūrėta 2010-03-20].

Teismų sprendimai

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo sprendimai

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 1 d. nutartis civilinėje byloje *AB If P&C Insurance AS v. UAB „Įrengimas“*, Nr. 3K-3-516/2009, kat. 44.2, 52.3, 54.1, 114.4, 114.11;
2. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Autokausta“ v. A. V.*, Nr. 3K-3-535/2009, kat. 52.1, 52.2, 114.5;
3. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. spalio 26 d. nutartis civilinėje byloje *BUAB „Vedina“ v. UAB „Ersta“*, Nr. 3K-3-465/2009, kat. 42.8, 114.11, 52.3;
4. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. spalio 16 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Universali arena“ v. UAB „Sofritas“*, Nr. 3K-3-431/2009, kat. 52.3;

5. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. rugsėjo 23 d. nutartis civilinėje byloje A. Č. v. UAB „Molesta“, Nr. 3K-3-338/2009, kat. 44.5.1, 52.3;
6. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. liepos 10 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Minestas“ v. UAB „Rialsta“, Nr. 3K-3-317/2009, kat. 44.2.4.1, 44.5.1, 52.3, 112.21;
7. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje UAB „Laugina“ v. UAB „Agaras“, Nr. 3K-3-585/2008, kat. 52.3, 114.3, 114.11, 116.1;
8. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. lapkričio 27 d. nutartis civilinėje byloje BUAB „Glijas“ v. UAB „Sernetas“, Nr. 3K-3-484/2007, kat. 42.8, 110.4, 42.11.1, 52.3;
9. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. vasario 26 d. nutartis civilinėje byloje R. J. v. UAB „Ginta ir partneriai“, Nr. 3K-3-72/2007, kat. 25.3, 42.4;
10. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. lapkričio 6 d. nutartis civilinėje byloje V. Š. v. A. N., A. N., Nr. 3K-P-382/2006, kat. 42.4, 45.6, 45.1;
11. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. lapkričio 11 d. nutartis civilinėje byloje E. M. v. UAB „Mindija“, Nr. 3K-3-371/2005, kat. 52.3, 121.11;
12. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje A. S. II v. UAB „Abuva“, Nr. 3K-3-538/2005, kat. 24.2, 52.3;
13. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2005 m. kovo 30 d. nutartis civilinėje byloje S. J. v. G. A., Nr. 3K-3-207/2005, kat. 52.1, 52.3, 52.2, 114.11
14. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje AB „Panevėžio statybos trestas“ v. UAB AK „Aviabaltika“, Nr. 3K-3-652/2004, kat. 18.2, 47.3;

15. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. gruodžio 22 d. nutartis civilinėje byloje *E. V. įmonė v. AB „Hermis investicija“*, Nr. 3K-3-685/2004, kat. 47.3;
16. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2004 m. spalio 26 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Ampolis“ v. UAB „Senovė“*, Nr. 3K-3-505/2004, kat. 47.3, 31.5, 31.4;
17. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2003 m. gruodžio 3 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Ampolis“ v. UAB „Senovė“*, Nr. 3K-3-1164/2003, kat. 47.3;

Lietuvos apeliacinio teismo sprendimai

18. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. gruodžio 14 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „ŽVC“ v. UAB „Pineka“*, Nr. 2A-274/2009;
19. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2009 m. lapkričio 2 d. nutartis civilinėje byloje *D. R. v. UAB „Minduvos statyba“*, Nr. 2A-690/2009;
20. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2008 m. gruodžio 8 d. nutartis civilinėje byloje *UAB „Vigleta“ v. G. U. įmonė*, Nr. 2A-565/2008;
21. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2006 m. gruodžio 27 d. nutartis civilinėje byloje *S. K. v. UAB „Kamintras“*, Nr. 2A-288/2006;

Kiti dokumentai

1. *Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007;
2. *Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos*. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002;

3. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės *Materialinių investicijų ir statybos 2006-2009 m. statistika* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010-03-26].
Prieiga per internetą:
<<http://www.stat.gov.lt/lt/catalog/?PHPSESSID=49a71ff34d17034578a8180bb5ac7d74>> [žiūrėta 2010-03-26];
4. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės *Gyvanamojo fondo ir pastatų statybos 2006-2008 m. statistika* [interaktyvus]. [Žiūrėta 2010-03-26]. Prieiga per internetą:
<<http://www.stat.gov.lt/lt/catalog/?PHPSESSID=49a71ff34d17034578a8180bb5ac7d74>> [žiūrėta 2010-03-26].

SANTRAUKA

Magistro darbe tema „Rangovo atsakomybė už darbų trūkumus pagal statybos rangos sutartį“ išsamiai ir visapusiškai išnagrinėtas rangovo sutartinės atsakomybės už atliktų statybos darbų pagal statybos rangos sutartį klausimas pagal Lietuvos nacionalinę teisę bei pagal Tarptautinės inžinierių konsultantų federacijos (FIDIC) standartinius statybos sutarčių modelius, taip pat pateiktas nacionalinės teisės aktų ir FIDIC leidinių lyginimas.

Pirmojoje darbo dalyje nagrinėjami bendri klausimai, susiję su statybos rangos sutartimi kaip specifine sutarties rūšimi: dalykas, šalys bei statybos rangos sutarties kvalifikavimo problematika.

Antrojoje darbo dalyje išanalizuota „darbų trūkumų“ sąvokos problematika. Taip pat ištirtas rangovo atliktų statybos darbų trūkumų nustatymo ir įrodymo reglamentavimas remiantis Lietuvos nacionaliniais teisės aktais, teismų praktiką bei doktrina, išnagrinėta rangovo atsakomybės priklausomybė už statybos darbų trūkumus priklausomai nuo trūkumų nustatymo laiko.

Trečiojoje struktūrinėje dalyje nagrinėjama FIDIC standartinių statybos sutarčių modelių atsiradimas bei genezė, pateikiama FIDIC leidinių pritaikomumo Lietuvoje analizė bei problematika. Be to, išnagrinėta rangovo atsakomybė už darbų trūkumus pagal FIDIC Raudonąją ir Geltonąją knygas.

SUMMARY

„The Constructor's Liability for Work Defects under a Construction Contract”

Master's work on „The Constructor's Liability for Work Defects under a Construction Contract” is thorough and full examination of the contractor's contractual liability to carry out construction work on construction works contract issue under Lithuanian national law and the International Federation of Consulting Engineers (FIDIC) standard contracts, as well as the national law and FIDIC publications ironing.

The first part of the work deals with general issues relating to construction contract as a specific type of contract: the object, parts of the contract and the construction contract classification problems.

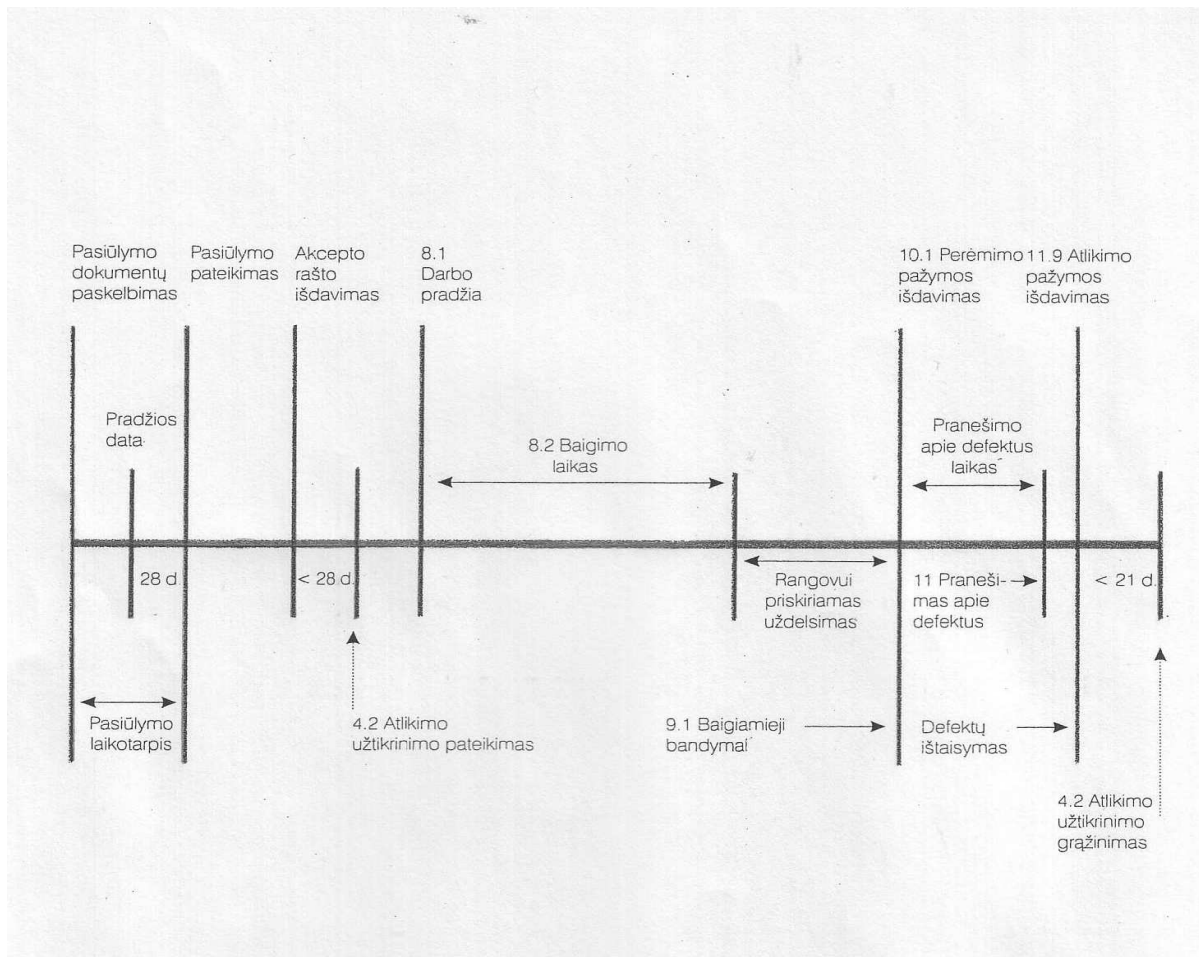
In the second part there are analyzed problems of the concept of „defects“. Also investigated by the contractor to carry out construction deficiencies, and evidence of regulation on the basis of Lithuanian national legislation, judicial practice and doctrine, examined the contractor's liability for the dependence of the construction defects depending on identification of defects in time.

The third part analyzes FIDIC standard building contracts and the emergence of patterns and genesis, the applicability of FIDIC publications in Lithuania and problems of it. In addition, examination of the contractor's liability for defects in accordance with FIDIC Red and Yellow Books.

Užsakovo ir rangovo vaidmuo statinio projekto rengime ir FIDIC sutarčių sąlygos

Eil. Nr.	Užsakovo parengiami dokumentai	Rangovo vaidmuo: prieš pradedant darbus parengia pats, jei tam turi teisę, arba užsako pas projektuotoją	Sutarties sąlygos pagal FIDIC
1	Techninis ir Darbo projektas arba Techninis darbo projektas	Statybos darbų technologijos projektas	Raudonoji knyga
2	Techninis projektas	Darbo projektas; Statybos darbų technologijos projektas	Raudonoji knyga; Geltonoji knyga
3	Projekto koncepcija ir statytojo techninė specifikacija	Techninis ir Darbo projektas arba Techninis darbo projektas; Statybos darbų technologijos projektas	Geltonoji knyga

Tipiška svarbiausių įvykių seka pagal FIDIC „Projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygas“ bei „Statybos sutarties sąlygas“¹⁴³

¹⁴³ Rangovo projektuojamų statybos ir inžinerinių darbų, elektros ir mechanikos įrenginių projektavimo ir statybos bei įrangos sutarties sąlygos. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 2-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2007, Užsakovo suprojektuotų statybos ir inžinerinių darbų statybos sutarties sąlygos. Vertėja UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas. 1-asis leid. Vilnius: UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas, 2002.

UAB „Sweco Lietuva“ inžinieriaus Liudviko Skardinsko interviu klausimai

2010 m. vasario 25 d. buvo kreiptasi į UAB „Sweco Lietuva“ (buvusi UAB „Lietuvos statybų projektavimo institutas“), kuri yra Tarptautinės inžinierių konsultantų federacijos (FIDIC) nare, ir paimtas interviu iš šios bendrovės skyriaus viršininko bei Lietuvos statybos inžinierių sąjungos prezidiumo nario inžinieriaus Liudviko Skardinsko.

Interviu metu buvo užduoti tokie klausimai:

- 1) Kaip FIDIC standartiniai statybos sutarčių modeliai atsirado pasaulyje bei kokia jų atsiradimo prieštara Lietuvoje?
- 2) Kaip dažnai šiandieninėje Lietuvos verslo praktikoje yra sudaromos statybos rangos sutartys pagal FIDIC standartinius statybos sutarčių modelius?
- 3) Kurie FIDIC standartiniai statybos rangos sutarties modeliai Lietuvoje pasirenkami dažniausiai?
- 4) Kuo skiriasi rangovo sutartinė civilinė atsakomybė statybos rangos sutartį sudarius pagal FIDIC Raudonąją ir Geltonąją knygą?

SERTIFIKATAS

Šiuo parašu patvirtinu, kad magistro darbas yra parengtas pagal Vilniaus universiteto nustatytus reikalavimus. Šiame darbe tiesiogiai ar netiesiogiai panaudoti šaltiniai (mintys) pažymėti pateikiant nuorodą. Kitų asmenų, be pasirašiusio žemiau darbo autoriaus, indėlio į magistro darbą nėra.

Sabina Gulbinaitė
